

ביקורת

בלימוד החסידות ובדרכי החסידות

עבודה גדולה היא
עיון במכתב השפת
אמות זי"ע
הגה"ח רבי מענדל
ווכטר שליט"א

ושמחה

יסוד החסידות:
התמסרות וגייעה
בעבודת ה', כולל עבודת
השמחה, בדרך קבלת
עול ובדרך העמקה
ועיון • בעל המנגן, הרב
יאיר כלב, המרביץ
תורה וחסידות בפני
קהלים מגוונים בשפתו
המקורית, בשיחת חג
לא שגרתית

גליון ערב חג הסוכות של **ביקורת**
יוצא לאור ומופץ בכל ריכוזי היהדות
החרדית לזכות ידידנו הנכבד והנעלה
מזכה הרבים

הגה"ח הרב דוד פישר שליט"א
ולזכות כל משפחתו שיחיו

זכות הפצת לימוד החסידות ודרכי
החסידות תעמוד להם להתברך בכל מילי
דמיטב בגשם וברוח בטוב הנראה והנגלה

כשהרגליים
מרוממות את הראש
התועדות לשמחת
תורה עם הגה"ח רבי
זלמן גופין שליט"א

ראויים כל ישראל
לישב בסוכה אחת
מארבע כנפות הארץ:
מוסקבה, רוסיה

שמחה של מצוה

כשבני אדם יושבי בתי חומר עושים רצונו של הקב"ה, על אף יכולתם לבחור אחרת ח"ו, אין לו יתברך תהילה גדולה מזו | עיין במכתב נפלא מבעל ה'שפת אמת' זי"ע, בעניין חשיבות השמחה בעבודת ה' והדרכים להגיע אליה

מבואר בחסידות, שהשכונות שמשביעים את הנשמה היא גם מלשון שובע (בשי"ן שמאלית); עצם הידיעה שיש בקרבנו נשמה שנצטווה והושבעה ביום זה ממש לקיים את רצון ה', משביעה את האדם ומעניקה לו כוח למלא את השליחות הזו ומשכך ביכולתו לעסוק תמיד בהשלמת רצונו של השי"ת.

פעולת האדם למטה ולמעלה

ואמת, כפי עבודת האדם בכל יום להיות הרצון והחשק תמיד רק לעשות רצון המקום בכל לב ונפש, ע"י חשבון גדול שכר המצוה שאדם זוכה לעשות רצון הקב"ה, מה שאין שום בריה זוכה לזה, שאף מלאך אינו עושה אלא שליחות אחת, ומה גם שכתבו חז"ל שיש להקב"ה נחת רוח ממצוה של אדם יותר ממלאכי עליון, וכל המלאכים מצפים שאדם מישראל יעשה מצות המקום באהבה, כי כל העולמות תלויים במעשה האדם.

זה עתה הגענו מיום הכיפורים. בעיצומו של היום הקדוש, בתפילת מוסף, אנו אומרים פיוט מיוחד, הסוכב כולו סביב רוממות הקב"ה וצבא מלאכיו, שאף על פי כן הוא חפץ לקבל תהילה דווקא מבני האדם בעולם הזה, העשויים בשר ודם:

"אֲשֶׁר אִמְתָּךְ בְּאַרְצֵי אֲמֶן, בְּאִפְרַיִם אֲמֶן, בְּכָלֵלִי קָרָה, בְּכָדוֹדִי קָדַח, וּמִזְרָאֵךְ עָלֵיהֶם – וְאֶבִּית תְּהִלָּה מְגֻלְמִי גֹשׁ, מְגַרִי גֵיא, מְדֻלָּלִי פֶעַל, מְדֻלֵּי מַעַשׂ – וְהִיא תְהִלָּתְךָ!"

"אֲשֶׁר אִמְתָּךְ בְּהִמּוֹן מְלָאכִים, בְּהִלּוּךְ מַחְנוֹת, בְּעֹדֶה אֱלֹפִים, בְּנוֹכַח רַבְבוֹת, וּמִזְרָאֵךְ עָלֵיהֶם – וְאֶבִּית תְּהִלָּה מְזִיו שׁוֹנֶה, מְזַהֵר כְּכֹה, מְחַסְרֵי שִׁכְל, מְחַוְרְשֵׁי רֶשַׁע – וְהִיא תְהִלָּתְךָ!"

כשבני האדם הנמצאים בעולם הזה, שביכולתם לעשות חלילה היפך רצונו של הקב"ה, בכל זאת מקבלים עליהם את מלכותו ומקיימים את מצוותיו – זו התהילה האמיתית שלו, כיוון שבידם הבחירה וקיום המצוות שלהם הוא גם היפך טבעם.

וכשיתבונן האדם בזה, יעשה רצון המקום כדי לקרב כל הדברים להקב"ה, כי כל מצוה היא מעשה גשמי, ועל ידי המצוה מתדבק ומתקשר הדבר וכל התלויים בה, כדמיון הציצית כשאדם עושה כראוי נתעלה הטלית, וחוטית הציצית, הצמר, ועשית הציצית, ומי שעשאו, והמקום שבא משם, ואין שיעור לדבר הזה! ואף מי שאין יכול להתבונן כל כך, רק שעושה בלב שלם, וחפץ ומתגעגע בכל לבו לעשות נחת רוח להקב"ה, בלי ספק נגמר מעצמו.

עניינה של התעלות העולם וזיכוכו על ידי קיום התורה והמצוות נתבאר בארוכה בספר התניא (פרק לו). ונקודת הענין היא, שהקב"ה מחיה את כל פרטי הבריאה כדי שישמשו בהם לעבודתו יתברך, ועל ידי כך מתגלה בהם מטרת בריאתם והקשר שלהם עם הקב"ה, והם נכללים ובטלים באורו.

ובפרטיות יותר: כשיהודי מקיים מצוה, לכל לראש עולה החיות שבדברים אלו שבהם הוא מקיים את המצוה ונכללת בקדושה; מלבד זאת, כל החיות של המזון והמשקה שהחיו אותו ונתנו לו כוח לקיים את המצוה ולעבוד את הקב"ה, מתעלה גם היא ונכללת

"אף על פי שכל המועדות מצוה לשמוח בהן, בחג הסוכות הייתה שם במקדש שמחה יתרה", כתב הרמב"ם (הלכות לולב פ"ח ה"ו). ובהמשך לשמחה זו של חג הסוכות, כתב את דבריו הידועים על חשיבותה הכללית של השמחה בעבודת ה': "השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאהבת האל שצוה בהן, עבודה גדולה היא. וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו, שנאמר 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב'".

ידע אינני בנפשי: הדרך להגיע לשמחה בעבודתו יתברך, רצופה קשיים ומהמורות; על האדם להתמודד עם מחשבות יאוש העולות במוחו עקב נסיכות שונות, כמו גם תחושות עצבות הנובעות מהכרה במיעוט ערכו הרוחני או ממאורעות היום-יום בענייני העולם.

באגרת מיוחדת ששלח הרה"ק בעל ה'שפת אמת' זי"ע מגור לאחיו, הוא מפרט בקצרה נקודות שונות שניתן להתבונן בהן בקלות ולהתמלא שמחה וחיות בעבודת ה'. כשנלמד את האגרת בעיון נראה כיצד נכתבו בה בדרך קצרה יסודות רבים מתורת החסידות, המהווים בסיס איתן לעבודת ה' מתוך שמחה של מצוה.

זה לשון האגרת:

...דע אחי, כי כל מה שנדמה לאדם כי מרוחק הוא ואינו יכול לגשת לדבר מצוה, הוא שקר מוחלט בלי ספק כלל. והאמן לי בבירור, כי אף הפחות מן הפחותים שבישראל עושה מצוות השי"ת כפשוטו כדי לקיים מצות הבורא ב"ה שבראנו ונתן לנו נשמה טהורה כמ"ש נשמה שנתת בי טהורה.

כיוון שבכל יהודי יש נשמה ובה ניצוץ אלוהי, קיום המצוות שלו מחבר אותו להקב"ה וממשיך בו אור שכינה, גם כשאנו חש זאת. וכך נתבארו הדברים בספר התניא (פרק מ):

וזהו שאומרים 'אשר קדשנו במצותיו', שהעלנו למעלת קודש העליון ברוך הוא, שהיא קדושתו של הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו... כי על ידי יחוד הנפש והתכללותה באור אין סוף ב"ה, הרי היא במעלת ומדרגת קדושת אין סוף ברוך הוא ממש, מאחר שמתייחדת ומתכללת בו יתברך והיו לאחדים ממש... ולכן חייבו רז"ל לקום ולעמוד מפני כל עוסק במצוה, אף אם הוא בור ועם הארץ, והיינו מפני ה' השוכן ומתלבש בנפשו בשעה זו, רק שאין נפשו מרגשת, מפני מסך החומר הגופני שלא נודרך, ומחשיך עיני הנפש מראות מראות אלקים...

וזהו שאמר אסף ברוך הקדש, בעד כל כנסת ישראל שבגולה (תהלים עג, כב-כג): "וְאֵנִי בָעֵר וְלֹא אֶדַע בְּהִמּוֹת הַיָּיִת עִמָּךְ וְאֵנִי תָמִיד עִמָּךְ". כלומר, שאף על פי שאני כבהמה בהיותי עמך, ולא אדע ולא ארגיש בנפשי יחוד זה... אף על פי כן אני תמיד עמך, כי אין החומר מונע יחוד הנפש באור אין סוף ב"ה הממלא כל עלמין, וכמו שכתוב (תהלים קלט, יב): "גַּם הַשֶּׁךְ לֹא יַחֲשֶׁיךָ יְיָ מִמֶּךָ".

וממשיך באגרת:

וכן האדם רואה בכל יום בבוקר שהקב"ה מחזיר לו נשמתו, וכמו קודם שיורדת נשמה למטה משביעין אותה לקיים מצוות הקב"ה כדאי' בגמ' (נדה ל); כמו כן בכל יום שמחזיר לו הקב"ה הנשמה משביעין אותה ומצוין לקיים מצוות הבורא, וכמ"ש (דברים ו, י) אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוְךָ הַיּוֹם – הַיּוֹם מִמֶּשׁ.

בקדושה; ולא זו בלבד, אלא כל החיות של אותו סוג נבראים מתעלה, כיון שהתגלה בו עבור מה הוא נוצר. ובלשון אדמו"ר הזקן בתניא (פרק לז):

והנה תכלית השלימות הזה של ימות המשיח ותחיית המתים, שהוא גילוי אור אין סוף ב"ה בעזה"ז הגשמי, תלוי במעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות. כי הגורם שכר המצוה היא המצוה בעצמה. כי בעשייתה ממשיך האדם גילוי אור אין סוף ב"ה מלמעלה למטה, להתלבש בגשמיות עולם הזה, בדבר שהיה תחלה תחת ממשלת קליפת נוגה... ועכשיו שמקיים בהם מצות ה' ורצונו, הרי החיות שבהם עולה ומתבטל באור אין סוף ב"ה...

וכן כח נפש החיונית הבהמית שבאברי גוף האדם המקיים המצוה, הוא מתלבש גם כן בעשיה זו, ועולה מהקליפה ונכלל בקדושת המצוה, שהיא רצונו יתברך, ובטל באור א"ס ב"ה.

זאת ועוד אחרת, שכח נפש החיונית המתלבשת באותיות הדבור בתלמוד תורה או תפלה וכיוצא בהן, או מצות מעשיות, הרי כל גידולו וחיותו מהדום, שהוא מקליפת נוגה ממש, שהן כל אוכלין ומשקין שאכל ושתה ונעשו דם, שהיו תחת ממשלתה וינקו חיותם ממנה. ועתה היא מתהפכת מרע לטוב, ונכללת בקדושה... ועל ידי זה תעלה גם כן כללות קליפת נוגה, שהיא כללות החיות של עולם הזה הגשמי והחומרי.

היש דבר נפלא מזה?

ממשיך השפת אמת:

ולזאת, אם יזכור זה אף הפחות שבישראל, צריך להיות מלא שמחה וחדוה שזכה לעשות נחת רוח להקב"ה, עד שצריכים לשכוח כל עניני עוה"ז בשעה זו, וכשאדם מרגיל עצמו בורח היצה"ר וסטרא אחרא ממילא, והכלל כי אין להם שייכות לשמחה של מצוה. ואמת, כי מהאי טעמא כל עצמת היצה"ר להסיר השמחה הנ"ל מהאדם, רק שצריך האדם להאמין באמת, ולשמוח בכל לבו מכל מעשה.

כוח הדיבור הראשון

וזה עיקר מיד בקומו בבוקר, לחשוב שהחזיר לו הקב"ה נשמתו בכדי לעשות מצוותיו, ולקבל עליו מיד עול מלכות שמים, ולהיות הרצון לקבל על עצמו כל היום ללכת רק ביראת ה', וכפי הקבלה נמשך כל היום. מדברי השפת אמת אנו למדים יסוד מעניין: כשהאדם מקבל על עצמו דבר-מה טוב בתחילת היום, יש בקבלה זו כוח מיוחד וביכולתה להשפיע על כל היום כולו.

רעיון זה, מקורו טהור בספר כתר שם טוב (סימן ריב): "ענין איסור אפילו שאילת שלום קודם התפלה (ברכות יד. טושי"ע או"ח פט ב-ג)... האדם בקומו משנתו שהוא נעשה בריה חדשה (בראשית רבה עח, א. וזה ח"ב ריג, סע"ב. וזהר חדש בראשית יח, סע"ב) כמו שכתוב וְדָרְשִׁים לְבָקָרִים (איכה ג, כג), אם ידבר תחילת דבריו דברי הרשות, וכ"ש דברים אשר לא כן, אף אם יתפלל ויעסוק בתורה אחר כך, הכל מסתעפין ונמשכין אחר הדיבור הראשון... ולכן יזהר האדם שיקדש ויטהר דיבורו הראשון בקומו, ויוזך מחשבתו הראשונה דבוקה בקדושה, כדי שימשיך אליה כל שארי הדבורים שאחריה. ואחר כך, כשיעמוד בתפלה מתוך שמחה של מצוה, כמו שיקדש דיבורו ומחשבתו כנ"ל, בודאי יהי נענה בתפלתו".

העניין מובא, בתוספת ביאור, בספר המאמרים מלוקט לכ"ק אדמו"ר זי"ע, וזה לשונו (כסלו-שבט, ד"ה לכה דודי תשי"ד פרק ד): "ויוזן זה [שע"י התפלה בתחילת היום יש ביכולת האדם לקשר כל הענינים הגשמיים

ולעשותם כלים לאלוקות] ע"פ מה שביאר הבעש"ט ענין איסור שאילת שלום קודם התפלה, שהוא על דרך מה שכתוב בכתבי האריז"ל בענין כיבוד אה הגדול, שהוא מפני דרוחא הוא דשבק בגוי, שבבן הא' יש רוח האב יותר משאר הבנים...

"וכמו כן הוא בנוגע למחשבה דיבור ומעשה של האדם במשך כל היום, שכולם מסתעפין ונמשכין אחר הדבור הראשון, ולכן דבור [וכן מחשבה ומעשה] הראשון של האדם בקומו משינתו צריך להיות בעבודת ה', שע"י ממשיך קדושה בכל המחשבה דיבור ומעשה שלו במשך כל היום כולו".

הווי אומר: בכל דבר שאדם עושה, הוא משקיע את כוחות נפשו. כיוון שמשעה שהנפש מלוכשת בגוף היא נעשית מוגבלת, אזי יש חילוק בדברים שהיא עושה, כמה כוחות ממנה הושקעו בכל אחד מהם; ומוכן, שהדבר הראשון שהנפש עושה, נכנסים בו כוחות נפשיים גדולים יותר מאשר בדברים שנעשים על ידה לאחר מכן.

וכשם שיש חילוק זה ביחס לדברים שהאדם עושה במשך ימי חייו, כמו ההבדל בין בנו בכורו לשאר ילדיו, כך יש מעין חלוקה זו ביחס למעשי האדם בכל יום ויום: בדברים שאדם חושב מדבר ועושה בתחילת היום, הוא משקיע יותר כוחות נפשיים, וכל שאר הדברים נמשכים ונגררים בעקבות המחשבות, הדיבורים והמעשים הראשונים. לכן ישנה חשיבות מיוחדת לקבל על עצמו "ללכת ביראת ה'" כבר בתחילת היום, וזה יועיל וישפיע על כל היום כולו.

ולברך להקב"ה על כל דבר ודבר בכל לב בפשיטות, וגם להתחנן ולבקש מהקב"ה כל מה שתיקנו וסידרו חז"ל, והערב נא וכו', וכן שתרגילנו בתורתך, וגם בשמונה-עשרה השיבנו אבינו לתורתך, שלא נבוש (ולא נכלם). ולא להעלות על הדעת שלא נתקנה תפילה רק לצדיקים, כי כל מה שתיקנו חז"ל (הוא) לכל אחד מישראל, כי איך יאמרו שהאדם יוציא שם שמים בחינם ח"ו, רק שכל אחד מחויב לבקש מהקב"ה מעומק הלב לשפוך לפניו תחנונים, כי אין שיעור לרחמי ה' יתברך, ובלי ספק הקב"ה ממלא את בקשת כל אחד מישראל בלב שלם, אף שאין ניכר לאדם (ש)הכל לטובה, ואם זוכה האדם, יכול לראות גם כן שכן הוא.

גם עניין זה מופיע בכתר שם טוב (סימן ב): "וגם יאמין מיד כשיצא מפיו נוסח התפלה מה ששואל, מיד הוא נענה. וכי תימא הא לפעמים שלא מצא מבוקשו, העניין הוא שהוא בהעלם ממנו, למשל שנעשה בקשתו בכללות העולם, הגם שבפרטות הוא מבקש להסיר הצער, ובאמת הוא לטובתו או למרק עון או כיוצא כו'".

דהיינו: תוכנה של הבקשה התקיים. גם אם בפועל אין זה משפיע בגשמיות במילוי הבקשה הפרטית מסיבות שונות (שגם הן, כמוכן, לטובת האדם), התפילה מועילה והקב"ה שומע ומקבל אותה; וענין זה כשלעצמו יש בו כדי לשמח את האדם ולהקל עליו לעבוד את ה'. ומסיים השפת אמת:

ואתה אחי האמן לי, שאין דרך קל להחזיק בעבודת השי"ת רק בשמחה של מצוה, ובתפילה מעומק הלב בפשיטות, הן בסדר התפילה, והן בלשון פשוט, או אף במחשבה בלבד, רק שיהי' באמת וברצון להיות המבוקש ולקיים רצון הקב"ה, וכל הבקשה צריך להיות רק לקבל על עצמו עול מלכות שמים שלא לעשות נגד רצונו, כי הקב"ה שומר האדם כשמבקש בלב שלם.

ומחמת מיעוט הפנאי אקצר. דברי אחיך הדו"ש, המצפה שהקב"ה יצליח דרכך ויקרבך אליו ללכת בדרכיו ולעשות רצונו בלב שלם. הק' ארי' ליב

ב"ה

מתחילים מבראשית

כרך חדש עם מאמרי אדמו"ר הזקן
מתורה אור לספר בראשית (סדרה שניה),
עם ביאור בהיר וסיכומים

חדש!

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

הושענא רצוף אהבה

איך אפשר לצוות על יהודי להיות
בשמחה, האם ניתן לשמוח בקבלת
עול, מה ההבדל בין אמונה ותקווה
לבין ביטחון ומה המסר שניתן לשאוב
ממעייני הישועה של חג הסוכות • ערב זמן
שמחתנו, נועדנו לשיחה רוויית השראה
ונשמה עם המשפיע החסידי ר' יאיר
פֶּלֶב, ששיתף בתובנות, הרהורים ורגשות
בשפתו הייחודית, חלק רגעים קסומים
במחיצת המשפיע רבי מאיר בליז'נסקי
זצ"ל שממנו ינק, וחשף רגע מיוחד שחוות
במחיצת הרבי זי"ע במוצאי שמחת תורה
לפני קרוב לארבעים שנה • שהחיינו

בנימין ליפקין

צילום: אברהם קטנוב

ש

מו של הרב יאיר כלב מוכר היטב זה שנים רבות כמשפיע חסידי שביקוש רב נודע לשיעורי החסידות המקוריים שלו. שפתו ישירה ורהוטת. הסברתו קולעת ללב ולא אחת אף חודרת ומהפכת קרביים. זו דרכו: לא ללכת סחור-סחור אלא לדבר ישירות אל נפש השומע, בגובה העיניים ומלב אל לב.

בד בבד, עולם הנגינה האותנטי של ניגוני חב"ד המקוריים התברך בשנים האחרונות בשירתו המלווה בכלי הנגינה הצמודים אליו. זוהי שירה של ניגונים ללא מילים, אך הוא בגישתו הווקאלית המקורית מעניק להם מילים והברות שהופכות את שירתו לייחודית, סוחפת ומענגת.

ושמחת, ביצד?

אפשר לשבת עם הרב יאיר לילה שלם ולא להרגיש שהזמן חולף. ביתו מוסתר מאחורי בד יוטה בצבע כחול בלב כפר חב"ד, וכשאתה יושב עמו בחצר הפסטורלית העשירה בצמחייה עזה, או בתוך הוואקום של חדר העבודה שלו, אתה נשאב למציאות אחרת. פלנטה שכל כולה שירת נשמה הפורטת על מיתרים חבויים, אותיות מקוריות של הסברים בסגנון קולח שאין מקורי ממנו. אך לא מכבר, הוא מספר לי תוך כדי שיחתנו, מלאו לו שישים ותשע שנים. אבל בזיק הבורע בעיניו, בלהט שבו הוא מדבר ושר, הוא כמו צעיר שזה עתה התחיל את החיים האמיתיים.

הדיבור הבוקע מפיו חד, מקורי. אין בו הצגות או פוזות. בשיגו ושיחו אין מקום לדקלומים או לציטוטים שהוא לא שלם עמם בכל מאת האחוזים, בכל רמ"ח ושס"ה. בכל הגה היוצא מפיו אתה חש הזדהות פנימית עמוקה. והיא מושכת. מהפנטת.

פתחתי בשאלה בניסיון כן להבין. ביחס לחג הסוכות, אמרתי לו, ציוותה עלינו תורתנו הקדושה: "ושמחת בחגך". ידועה הקושיה המפורסמת על מצוות "ואהבת" – כיצד ניתן לדרוש מאדם לאהוב, והרי אהבה היא דבר המסור ללב. ואני מבקש לשכפל את אותה שאלה על מצוות השמחה. איך אפשר להורות ליהודי לשמוח? אם הוא לא במצב של שמחה, וכי ניתן להעלות על הדעת פקודה שכזו? ! ושמחת! ? עליך לשמוח כאן ועכשיו! מה זה?

חיוך מתפשט על פניו של הרב יאיר כלב והוא פותח בשיחו.

"צריך לשאוב את השמחה ממעייני הישועה", כמאמר הכתוב. מהם מעייני הישועה? אמשול לך משל מחג החנוכה הקשור אף הוא עם ישועת ה', כפי שאומרים בו: 'על ניסין ועל נפלאותיך ועל ישועותיך'. ולכאורה: שלושה ביטויים אלו למה? אלא שיש הבדל ביניהם במשמעותם ובעבודת ה' הנגזרת מהם.

"למי עושים ניסים? לאדם שהוא קטן אמונה. אדם שרק הניסים מכריחים אותו 'לצאת ממצרים' מהמיצרים והגבולות שבהם הוא נמצא. אדם כזה שחוה נס

המשדד את מערכות הטבע, על כורחו מתפכח, הוא מבין שהעולם אינו אלא השתקפות של האמת האלוקית.

"כל עבודת ה' של התניא היא האומץ להתפכח. כי גם אם היית מבין מעצמך מה עליך לעשות ולפעול בעבודתך והיית עושה את הנדרש, לא היית יכול לצאת מהמיצרים שלך. כל העבודה וההכנה הייתה נטמעת במיצרים של היצר, בגבולות הצרים של הישות הטבעית. אבל כשאתה חווה נס, אתה לא יכול לזקוף לעצמך את עבודתך. כשאתה מקבל מסר מהקדוש ברוך הוא בעצמו, לא על ידי מלאך ולא על ידי שרף –

אצלנו לא עובדים על מדליות. אצלנו לא מבקשים ותרים אחר דרגות בעבודת ה', קדושות ונאצלות ככל שתהיינה. מנקודת מבטה של חסידות חב"ד, כל עניינה של החסידות היא להיות כלי לאלוקות, הביטול הגמור לרצונו יתברך – לעשות לו יתברך 'דירה בתחתונים'

במובן העמוק של הביטויים: לא באמצעות התבוננות השכל ולא באמצעות רגשות נעלים, עילאיים – אתה מפסיק להפריע, אתה נפעם. העבודה של 'ניסין' היא להגיע להכרה הזו, ולצאת אפילו מהמיצרים והגבולות הכי רוחניים ונעלים.

"כל ההבנות והרגשות זה נפלא, אבל עדיין לא מספיק. כי עבודת ה' שלך עדיין עובדת על מדליות, על החיפוש אחר מדרגות, על הסיפוק הרוחני האישי. למעשה אתה הולך ומתעלה, אבל עדיין סובב סביב עצמך. לא זאת הדרך הראויה, לא זאת דרך החסידות". כאן, בפעם הראשונה בשיחתנו פורצת לתוכה דמותו המאירה של המשפיע האגדי, רבי מאיר בליז'ינסקי זצ"ל, שלפני שנים רבות קירב את הרב יאיר ופתח בפניו את הצוהר לעולמה של תורה וחסידות. "זו נקודת יסוד שקיבלתי מהמשפיע שלי, ר'

מאיר". וכשהשם הזה מופיע בשפתיו עיניו בוערות כאש יוקדת.

"מעטים יודעים זאת: ר' מאיר היה דודו של הרב אשלג הנודע, בעל הסולם. כשהוא הגיע לארץ, ר' מאיר הלך לקבל את פניו בנמל חיפה. כששני יהודים כאלו נפגשים, השיחה לא מתמקדת בדברים בטלים אלא בדברי אלוקים חיים. ר' מאיר חזר בפניו את מאמר 'מצוות האמת אלוקות' של רבנו הצמח צדק בספרו 'דרך מצוותיך'. הרב אשלג נפעם והם ישבו ודנו שעה ארוכה בעומקם של דברים. ר' מאיר סיפר לי שחזר הביתה ומשהו הציק לו. הוא לא התחבר. עשרים שנה, כך הוא העיד בפניי, התחבט עם עצמו ושאל: מה מפריע לי בשיטה שלו. עד שהבין: אצלנו לא עובדים על מדליות. אצלנו לא מבקשים ותרים אחר דרגות בעבודת ה', קדושות ונאצלות ככל שתהיינה. מנקודת מבטה של חסידות חב"ד, כל עניינה של החסידות היא להיות כלי לאלוקות, הביטול הגמור לרצונו יתברך – לעשות לו יתברך 'דירה בתחתונים', כמאמר המדרש".

לחולל את השינוי

דיברנו על 'ניסין', אני מזכיר לו, ורצינו להבין באמצעותם טוב יותר את השאיבה הנדרשת ממעייני הישועה – 'ישועותיך' – כדרך לשמחה.

"אכן כך", הוא נייער. "אנחנו בדרך לשם. מ'ניסין' נעבור ל'נפלאותיך'. זו כבר מדרגת אלוקות יותר עמוקה. נס' הוא גלוי לכל, הוא מורם – 'ארים נס'; לעומת זאת, ה'נפלאות' אינם ניסים של ממש, אלו דברים מכוסים יותר הטמונים בדרכי החיים, אבל אדם עוזר ואומר לעצמו: ראה זה פלא. הכוונה שגם בדברים סתמיים-לכאורה האדם מוצא מסר אלוקי. אנו יודעים את מה שנאמר בחסידות: כל הגבוה-גבוה ביותר, יורד למטה-מטה ביותר. האלוקות נגלית לאדם גם בדברים נחותים ופחותי ערך ומרוממת אותו.

"ההבנה בדברים היא, שכלל שהדבר נסתר יותר – מציאות הבריאה והאלוקות הולכות ומתאחדות. האלוקות אינה מופיעה כאורחת מן הצד המשברת את כללי הטבע, אלא היא מוטמעת בתוך מסגרת החיים. לכן ככל שהפלא הולך ושוקע באורח טבעי – מוסבר בחסידות – הייחוד האלוקי גדול יותר.

"ומכאן אנו מגיעים למעייני הישועה – 'ישועותיך'. בסדר הדרגות, למטה מנס המשנה את סדרי בראשית ולמטה מפלא התופס את תשומת הלב, הישועה היא התגלותו של הקב"ה בפרטי החיים השגרתיים עצמם, כך שניתן לא להבחין בה אלמלא התבוננות והקדשת תשומת לב להשגחה הפרטית שבדבר.

"בהשתקפות בעבודה הרוחנית, שלב זה הוא המצב הבסיסי של הנפש היהודית הקשורה אל הקב"ה בלי שום תנאי. היא איננה זקוקה לתימוכין מרעיש לב בדמות ניסים ופלאות היוצאים מגדר הרגיל, אלא יש לה 'אנטנה' בנפש, שמחוברת לקב"ה ומתקשרת איתו, והיא המצפן של האדם. אינספור פעמים חזר הרבי זי"ע על האמת

בכל מקום - חוץ מהתודעה של האדם... בהקדמתו לספר התניא, מביא רבנו הזקן את דברי הזהר "נודע בשערים בעלה" - "דא קודשא בריך הוא דאיהו אתידיע ואתדבק לכל חד לפום מה דמשער בלביה". אני צריך לפנות את הישות שלי - וכשהיא מפנה את מקומה חודרת לשם האלוקות".

לכאורה הדברים הנפלאים הללו קשורים ושייכים לכל השנה כולה, ומפני מה הם מודגשים דווקא בחג הסוכות?

"כי בחג הסוכות השמחה היא של ישועה. בסוכות באה לידי ביטוי מובהק הנקודה, שכל ההוויה שלי כיהודי היא היותי בן לממלכת כהנים. אנו עטופים במצוות סוכה מכל צד - גם בעת אכילה ושתיה ושאר צרכי האדם - וכביכול לא יכולים להיפרד ממנו יתברך, 'וימינו תחבקני'. תורת החסידות אומרת שבכל חג ומועד יורד שפע חדש לעולם, והשפע שיורד בחג הסוכות הוא של השמחה לאור ההתאחדות עם הבורא - התאחדות שמעפילה אל שיאה ביום שמיני עצרת, שמחת תורה. בימים אלו נפתח צינור של שפע אלוקי, וכל מי שיש לו קצת חושם שואב מהצינור הזה לכל השנה כולה.

"צריך להבין ולהפנים שכל רגע ביממה יהודי יכול להיות בדרגה הפשוטה של 'ניעור משנתו ואומר מודה אני'. בדברים הכי פשוטים, הכי יומיומיים, אמרו לנו חז"ל, 'כל מעשיך יהיו לשם שמים' ולמעלה מזה, 'בכל דרכיך דעהו'.

"כולנו נחשפנו", אומר ר' יאיר, "לעדרויות המצמרות של החטופים שחזרו ממנהרות התופת של החמאס בעזה. תאר לך מה עובר על חטוף. אין לו עם מי לדבר. אין לו שום דבר שהוא יכול לעשות על מנת להציל את עצמו. לא שכל, לא קשרים, לא הישגים, לא דינמיקה. כלום. ודווקא בנקודה הזאת, התעוררה אצלם האמונה הבוררת בקדוש ברוך הוא. מספרים את זה חטופים ששוחררו שקודם לכן אפילו לא פקדו את בית הכנסת ביום הכיפורים. ודווקא שם, בשיא החושך,

בנפשיה. את עצמי אי אפשר לרמות. לכן נדרשת עבודה פנימית. יגיעת נפש ויגיעת בשר.

"אתה יודע, היחיד שהחזיק מעמד עם הרבי הקדוש מקוצק, היה הרבי הראשון מגור. רבים ניסו ולא הצליחו. הוא שאל פעם את תלמידיו: איפה נמצא הקב"ה. הם השיבו: בכל מקום, בכל דבר. לית אתר פנוי מיניה. והוא השיב כנגדם: אכן נמצא

בסוכות באה לידי ביטוי מובהק הנקודה, שכל ההוויה שלי כיהודי היא היותי בן לממלכת כהנים. אנו עטופים במצוות סוכה מכל צד - גם בעת אכילה ושתיה ושאר צרכי האדם - וכביכול לא יכולים להיפרד ממנו יתברך, 'וימינו תחבקני'

המוחלטת הזו: יהודי אומר 'מודה אני' מיד בקומו משנתו, אפילו בידיים טמאות. וכל כך למה? כי את ה'מודה אני' של יהודי - כל הטומאות שבעולם לא יכולות לטמא. ברגע הזה של ההודאה האישית, הראשונית, נפתח צוהר להארת 'יחידה שבנפש'. הדרגה הגבוהה ביותר בנפשו של יהודי מוארת ומאירה ברגע של הודאה.

"זה העניין האמיתי של השמחה הפשוטה. לא שמבדרים אותי, לא שעושים לי דברים טובים, לא שמדהימים אותי. אני מביא את עצמי להיות בשמחה. כמו להיות ילד קטן ולשמוח עד הגג, בלי פרופורציות, ברגע של משחק או שובבות. כשאדם לומד לגרום לעצמו התעוררות, בלי התעורבות גורם זו, זו עבודה חשובה בחסידות. דרושה לשם כך הרפיה גמורה במאמץ אדיר. בפרק מ"ב בתניא קורא לזה רבנו הזקן: "יגיעה גדולה ועצומה כפולה ומכופלת". כך. לא פחות מכך. אבל כוכך בוקעת שמחה שהיא פורצת גבולות. זה היסוד והשורש של הכול וזו גם התכלית. פעמים רבות אמר הרבי שהגאולה הפרטית כבר נמצאת; לכל אחד יש 'ניצוץ משיח', יחידה שבנפש, בקרבו. עלינו רק לגלות זאת ולפעול בהתאם. לשבור ולנפץ את אותה מחיצה של ברזל המסתירה, ולגלות את האור החבוי בתוכנו.

"את עיקר כוחנו עלינו לשאוב אפוא ממעיני הישועה. עלינו לדעת שבדרך כלל אין מקום לבקשה אחר דרגות, איננו עוסקים בחלוקת מדליות, אין קיצורי דרך. אדם לעמל יולד. ההוויה של חיינו מלאה סתירות. מצד אחד, אנחנו יושבי בתי חומר. אנחנו מתעסקים שעות בדאגות של מה בכך, בטרדות הפרנסה, בהתמודדות עם המינוס בבנק, בלבטים אם לקנות או להתאפק הפעם כי אין לנו מספיק. אבל בכל אותם רגעים שמוקדשים לזוטות בנות-חלוף יש בקרבנו נשמה שהיא לא פחות מ'חלק אלוקה ממעל ממש'. אנחנו צריכים לסחוב את הגאולה לתוכנו פנימה. לשאוב אותה ולהישאב בעצמנו לתוכה. וזה לא קל. ידע איניש

הם הגיעו לאמונה מוחשית בה' יתברך.

"אבל ההכרה הזו לא יכולה להישאר בנחלתם של יהודים אבודים, היא חייבת לחדור לתודעה של כל אחד ואחד בחיי השגרה, מתוך הטבע. ר' מאיר, המשפיע שלי, סיפר לי על עצמו: כשהייתי ילד בן שבע, לפני מלחמת העולם הראשונה, העולם היה הולך לאט. חלפו שבועיים עד שבה שמועה מהכפר הסמוך לכפר שלנו. כשפרצה המלחמה, היינו משוכנעים שהעולם הגיע לקיצו. היום, בשבוע אחד עובר ויכל שנים שלם... את זה הוא אמר לי בשנת תשמ"ט. אז מה נאמר אנחנו בשנת תשפ"ו?"

"כולנו היום חיים על הקצה, בלי יוצא מן הכלל, אבל חשוב לזכור שחוסר האונים נושק לגאולה. אני צריך להיפטר ממה שמפריד ביני לביני הקב"ה בחיי היום יום. אני צריך להיות אותנטי, שהאמונה תהיה חדורה בי כמו ארוחת הבוקר. זאת חתיכת עבודה. העבודה הזו קשה תמיד, קל וחומר בזמנים של כאוס. בזמנים שעליהם הכתוב אומר: 'ויקץ כישן ה''', התפקיד שלנו הוא גם כן להתעורר, כפי שהרמב"ם בהלכות תשובה מתאר את קריאת השופר: 'עורו ישנים משנתכם... אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן... הביטו לנפשותיכם!' בכל רגע אדם יכול וצריך להתעורר לכך. אבל בחג הסוכות יש לו הזדמנות נפלאה להגיע לכך, בצורה שמחה".

"רבנו הזקן הקדיש את כל ספר התניא לבינוני. מיהו בינוני? בינוני הוא יהודי רגיל שמתמודד ללא הרף. הוא יהודי שגם אם הוא מצליח לשמור על עצמו לחלוטין במחשבה, בדיבור ובמעשה, הוא לא הצליח להשתנות לחלוטין בפנימיות, והמלחמה עדיין ניטשת בקרב. מרבית עם ישראל הם יהודים 'שגונבים רגעים' של בינוני. הבינוני הוא יהודי שחי בהווה. הוא כל הזמן במלחמה.

"אין מסוכן לעצמי יותר ממני. הבינוני מודע לזה והוא נזהר מעצמו ללא הרף. כ"ק אדמו"ר הרי"צ כותב: פקח עינא פקחא על אויביך ועוד יותר מזה על אוהביך. עין פקוחה עליך להפנות אל השונא שמתלבש בבגדי אוהב. כך כותב רבנו הזקן בפרק כ"ז בתניא על הבינוני, שהוא כופה את הרע בעודו בתוקפו, ויש מזה נחת רוח רב למעלה. 'בפרק ה' בשער היחוד והאמונה אומר רבנו הזקן, שהקב"ה שיתף בבריאת העולם את מידת הרחמים, 'דהיינו התגלות אלקות על ידי צדיקים ואותות ומופתים שבתורה'. עצם מציאותם של הצדיקים היא 'תגלות אלקות'. מדוע? צדיקים מלשון מצדיקים. הצדיקים נועדו כדי להצדיק בכל אחד את ה'אני' הפנימי שלו, לגלות בו את נשמתו, ולסייע לו להיות בינוני של תניא.

"מישהו בא פעם אל רבנו הצמח צדק וביקש ממנו ברכה עבור נכדו שיהיה בעל זיכרון. כך הנכד זיכור את לימודו ויהיה חקוק בו, ואז ממילא יהיה חסיד. אמר לו הצמח צדק: כבר חמישים שנה שסבי אדמו"ר הזקן, חותני אדמו"ר האמצעי ואני עמלים על כך שחסידים יהיו מוסרי נפש ובעלי יגיעה, שלא יהיה מושג של חסיד 'בדרך ממילא' - ואתה רוצה להחזיר אותנו לאחור?... ואם נחזור אל ההיבט של חג הסוכות: יש סביבך אורות נעלים, עליך לשאוב אותם פנימה אל תוכך.

לשאוב את מעייני הישועה אל תוך הנשמה ולחולל בעצמך את השינוי".

**יכול להיות שתאמר
לעצמך: אני לא שם. אני
באמת לא בדרגה כזאת.
אבל גם זה גופא הוא
עצת היצר. לעיתים הוא
זה שאומר לך, אל תחיה
בדמיונות. עליך להדוף
את ההסתה הזאת. איך
אמר שלמה המלך: 'אל
תהי צדיק הרבה'. אל
תהיה צודק יותר מדי**

קבלת עול כפולה

אתה מדבר על העבודה לגלות את הנשמה, את הנקודה הפשוטה של כל יהודי ברגעים הפשוטים; מצד שני, דווקא על חג הסוכות מדברים בחסידות כמונחים הנעלים ביותר. בסוכה מאירים "מקיפים דבינה". לאו כל מוחא סביל ויכול להבין בכלל את משמעות האורות הגבוהים הללו. הלא כן?

"זה נכון. חסידות דורשת מכל אחד שני סוגים של התמסרות ויגיעה. הרבי כתב פעם במכתב, שאין אדם שלא יכול להצליח בחיים, אבל יש אדם עצל. יש לך בעיות בשלום בית או בחינוך הילדים? תתייגע, ואז תוכל להביא לשינוי. מצד אחד, חסידות דורשת ממך מסירות נפש, התמסרות כמו שור לעול, גם כשקשה, כשלא מתחברים וכשלא מבינים. מצד שני, באותה תובענות, דורשים ממך להשתדל להבין, להתחבר, ולהינות מהקשר עם הקב"ה..."

"בכך גם תשובה לשאלתך הראשונה: ושמחת! כיצד ניתן לפקוד על השמחה להופיע? התשובה היא מלמטה ולמעלה. הן לעשות פעולות מעשיות המביאות לשמחה, כשירה וריקודים וכדומה, ולהסיר את כל המונעים לשמחה. והן ובעיקר, הציווי הוא להגיע אל השורש: להעמיק חקר - כמבואר

בספרי חסידות - במעלת חג הסוכות והשפעתו העצומה על יהודי, ואת ההבנה הזו להשיב אל הלב ומשם אל הרגליים.

"צריך לומר את האמת: חסידות זו התמסרות, זו יגיעה. כשהייתי יושב להתוודות והוא לא מספיק בביטול והתבטלות הנדרשת, הוא יכול לומר 'לחיים' ולדבר דברים שעלולים לפגוע בזולתו. זה נעשה כביכול מתוך כוונה טובה וטהורה. הוא רוצה לנצל את ההזדמנות ולפתוח פצע מסוים, לדבר עליו, לעורר עליו, לדרוש ולתבוע את הדרוש תיקון. אבל על כך היה ר' מאיר צועק: געוואלד! זו לא התוודות!

"אני מוסר שיעורי חסידות לעמך בית ישראל, ליהודים פשוטים ולמתקדבים. אתרגם את הדברים הללו לסגנון אותו אני משמיע בשיעורים. אני לוקח את דברי רבנו הזקן בפרק י"ד בתניא ואומר לשומעים בשפתם: אדמו"ר הזקן מדבר שם באריכות רבה על כך שהיצר הוא פרסומאי מדהים ביכולותיו. הוא מראה לנו את נשוא התאוה בצבעים כאלה מדליקים. כמו אותו פרסומאי שרוצה לשכנע אותך לקנות מוצר מסוים, הוא לא מדבר איתך על הכסף שזה עולה, הוא לא מאיר לך את החלקים המפוקפקים של המוצר. הוא מגרה אותך בחלקים המדליקים שלו. זוהי בדיוק אומנות היצר. בא רבנו הזקן ואומר לך: תתבונן בצד האפל של התאוה הבורעת בקרבך. תתבונן בכך שהכול עפר רימה ותולעה.

"יכול להיות שתאמר לעצמך: אני לא שם. אני באמת לא בדרגה כזאת. אבל גם זה גופא הוא עצת היצר. לעיתים הוא זה שאומר לך, אל תחיה בדמיונות. עליך להדוף את ההסתה הזאת. איך אמר שלמה המלך: 'אל תהי צדיק הרבה'. אל תהיה צודק יותר מדי. מותר לך גם לעתים להשתמש באורות דתוהו. ודאי שצריך לזכור מה אמיתי אצלך ומה לא, אך אסור ליפול בעצת היצר. הנוסחה היא כזו, לעת הצורך: תהיה מלאכותי ותעשה את האמת.

"אני כל הזמן מזהיר מפני אלו ששואפים להיות מושלמים. אין דבר כזה, חביבי, בעולם הזה. כאן נכונה לך עבודה לכל החיים. הבינוני הוא לא מושלם בעליל, אבל הוא צועד בכל הווה נתון בכיוון חיובי".

אתה מדבר בשפה ציורית מאוד על תנועות רוחניות בנפש, אבל היהדות לאמיתתה גם נוגעת לפרטים ולפרטי פרטים. יש בלי סוף סייגים, ואיסורים, ועקרונות, וכללים. למתבונן מהצד זו עלולה להיראות כמו נוקדנות שמפריעה לכל ההתפרצות הנפשית שמעלה את האדם כלפי מעלה.

"זו בדיוק קבלת העול שדיברתי עליה. גם קבלת עול פשוטה לקיים בדיוק מה שכתוב, וגם קבלת עול להתחבר, להבין ולחיות את הדברים... זה עניינה של חסידות. חיות, בהירות ועומק. נכון, אין התמדה בלי נסיגות - אבל אל תשכח לקום. יש כאן גם נוקדנות וגם שארירות. הרבי אמר שכשם שהקב"ה נושא הפכים, כך נשמתו של יהודי, שהיא חלק אלוהי ממעל, יכולה לשאת הפכים.

"שני ההפכים הללו פוגשים אותנו במקומות נוספים. מצד אחד, צריכה להיות 'אמונה' - מלשון אומן ואימונים, כנאמר בפרק מ"ב בתניא, להתאמן על ההכרה

הווידיאו הרלוונטי מהשיחה הקצרה הזו. הוא מציג, ואז ראיתי דבר שלא קלטתי בזמן אמת. באותו רגע שהרבי דיבר איתי, הייתי משוכנע שהתור כולו עצר. אחרי 20 שנה, אני רואה את התיעוד בווידיאו ורואה שהרבי מתכופף עליי ומדבר איתי ובתוך כך הרבי מוזג לבאים אחריי בתור את היין, כשהוא מרים לשנייה את הראש ומחייך גם אליהם.

אילו תחושות עלו בך למראה זה?
 "זה הדהים אותי עד מאוד. כשראיתי את זה הבנתי בצורה הכי מוחשית שבוודאות גמורה הרבי מסוגל להיות בו זמנית במקומות שונים. הרבי היה איתי והעניק לי תשובה מפורטת ביותר שהעמידה אותי על הרגליים, ובו זמנית מזג כוסית ליהודים הבאים בתור.
 "זה לקח שאני לוקח הלאה ולא רק אליי. כשאנו לומדים את דברי הזהור המובאים בתניא על 'צדיקא דאתפטר דאשתכח בכולהו עלמין יתיר מבחיה' – אנו יכולים לשאוב מהגילוי הזה מוחשיות לעניין הזה ולמציאותו של הצדיק שהיא בלתי נתפסת בכלי המדידה האנושיים שלנו".

עצם הנשמה

אי אפשר לשבת לשיחה עם הרב יאיר כלב מבלי לדבר עמו על אלבומי הניגונים שלו. שורה של אלבומים יצאה תחת ידו, "עצם הנשמה" – זה שמה של הסדרה. כולם ניגונים קדושים ועתיקים של חסידי חב"ד לדורותיהם אבל הוא שר אותם במבע מיוחד. במקום "איי איי איי" יש בפיו כמו מילים שהוא משמיע לכל תנועה בניגון.

המשך בעמוד 16

שאין רע יורד מלמעלה, ושגם מה שנראה לנו היפך הטוב הוא באמת טוב נסתר. ומצד שני, עלינו להתאזר במידת הביטחון, שהקב"ה יסייע לנו ויהפוך את הכל לטוב גלוי ומוחשי. ביטחון זה תפקוד על הקרקע. להאמין שהוא יתברך כל יכול וגם בדברים שעל פי טבע, בעיני בשר שלנו, נראים לנו ללא מוצא, הקב"ה יכול לשנות.

"הרבי הריי"צ נ"ע מסביר מה ההבדל בין תקווה לביטחון: המקום הראשון שבו מופיעה במקורותינו המילה 'תקווה' היא אצל יהושע כששלח את המרגלים. שם הם מסכמים עם רחב על 'תקוות חוט השני' שהיא תשים על הבית וכך היא ומשפחתה יינצלו. כשיש חוט במציאות, כשיש אפילו קש להיאחז בו – זו עדיין תקווה. יש עדיין "צל מראה מקום בגשמיים להיושע", כלשון הרבי הריי"צ. מתי מתחיל הביטחון? כשאין אפילו קש.

"כשאתה מתאזר במידת הביטחון, אתה בוטח בה' ובינתיים אתה עושה את אשר לפניך. אתה מכין ארוחת ערב לילדים, ובתוך כך מתאזר בביטחון. אמונה היא פסיכית, ביטחון הוא אקטיבי. וגם בביטחון עצמו יש דרגות. יש אדם שבוטח בה' אבל כל רואיו מכירים שתוגה על פניו, אנחה נפלטת מפיו, רואים שרע לו – אף על פי שיתכן בהחלט שבתוך תוכו הוא בוטח שיהיה טוב. זה עדיין לא ביטחון גמור. הביטחון האמיתי הוא שכל רואיו יכירו בו שהוא חדור בו.

"מי כמו הרבי זי"ע היה חדור בביטחון בכל רגע נתון, על אף שבחיי חווה ייסורים שאיש לא ידע ולא הרגיש עליו. הרבי סבל במשך שנים מכאבים איומים ברגליו. כאבים שבן תמותה רגיל לא היה מסוגל לתפקד בהם בצורה שפויה. ותוך כדי הייסורים הללו, שהיו ידועים אך ורק למתי מעט, הרבי לא חדל לעודד את כל הסובבים אותו; חיוך ונהרה תמידית היו נסוכים על פניו הקדושות.
 "גם במובן הכללי, של כלל ישראל, כמה אכזבות ותסכולים אמורים היו להיות מנת חלקו של הרבי, כשהוא עצמו השתמש לעתים בדברי הנביא 'באתי ואין איש, קראתי ואין עונה', כשזעק ועורר על נושאים אקטואליים או על הפצת היהדות, ולא נענה במידה המספקת לה ציפה. ועם זאת, למרות הכול ועל אף הכול, הרבי היה כל כולו עוצמת פלדה של ביטחון, ברמה הכי מוחשית. הנה יהודי מתעורר, הנה עוד פעולה קטנה, נדרש רק עוד מעשה אחד שיכריע את הכף וכבר באה הגאולה".

כוס של ברכה

התרגשות עולה בקולו של הרב יאיר כשהוא מספר על רגע נדיר לו זכה בקודש, במוצאי שמחת תורה תשמ"ז. לפני שלושים ותשע שנים.

"הגעתי לרבי לחג הסוכות. הייתה לי אז בעיה קשה ביותר שעמה התמודדתי, ובחול המועד הכנסתי לרבי פתק בו הייתה שטוחה מצוקתי, וביקשתי את תשובתו והדרכת הרבי

כדת מה לעשות. בימים שלאחר מכן, שוב ושוב נכנסתי לחדר המזכירות לבדוק אם קיבלתי תשובה, הצקתי למזכירים ולא נתתי להם מנוח, אבל פעם אחר פעם הם משכו בכתפיהם ואמרו לי שלא התקבלה תשובה.
 "הגיע מוצאי שמחת תורה. מיד לאחר ההבדלה מתחיל מעמד 'כוס של ברכה'. אלפים עומדים בתור, עוברים לפני הרבי, מושיטים את הכוסית שבידיהם והרבי מוזג לכל אחד ואומר: לחיים ולברכה. ראיתי שמלבד כל האלפים הגודשים את בית המדרש, מגיעים עוד אורחים רבים מספור מהשכונות היהודיות הסמוכות. אבל אמרתי בליבי, אני לא מוותר. אני רוצה לנצל את ההזדמנות ולבקש מהרבי תשובה. בהגיע תורי, זה היה כבר בשעות הקטנות של הלילה, הרבי מוזג לי יין לתוך הכוס ואני פוצה את פי ואומר: מה בנוגע לפתק שהכנסתי לפני הושענא רבה? הרבי שואל: מה? ואני שב ואומר: מה בנוגע לפתק שהכנסתי לרבי לפני הושענא רבה? ואז, במשך יותר משלושים שניות, הרבי רוכן אליי ומדריך אותי, בעברית ובפרוטרוט, מה עלי לעשות. זה היה עניין אישי שאני לא יכול לחלוק; אציין רק שהייתי אז במצב אסוני מבחינה כלכלית. המילים האחרונות שהרבי אמר היו: 'ולהתייעץ עם רב פוסק בעירו'.

"ירדתי מהבמה והייתי נרגש כולי. מכל עבר הקיפו אותי בני תשחורת כברי שיבה וביקשו לשמוע מה אמר לי הרבי ועל מה דיבר עמי למעלה מחצי דקה, בעיצומו של מעמד כוס של ברכה. אבל רק חייכתי ואמרתי להם שאלו דברים אישיים לגמרי.

"חלפו הרבה שנים מאז. בני הבכור, הרב דניאל, המשמש כיום כשליח של הרבי, נסע ללמוד בחצר הרבי. ביקשתי ממנו: הרי המעמד כולו מתועד, נסה למצוא את קטע

כוכבי נשמות נראים מתוכה

הרב אברהם מרדכי ויסברג • מוסקבה, רוסיה

משחזר הרב וייסברג, "כמו שאי אפשר להם ליהודי רוסיה לעבור את חנוכה בלי סופגניות, את פורים בלי אוזני המן וכמובן את חג הפסח בלי מצות – כך בלתי נתפסת אצלם האפשרות של ישיבה בסוכה בלי סכך ירוק, אורגינלי וריחני; גם אם הוא יקר יותר, קשה להשגה יותר, ומי מדבר על העלים הנושרים היישר אל צלחת האוכל בכל גשם ורוח... לא הייתה אפוא ברירה, וחזרנו אל הסכך הירוק".

א סוכה'לע, א קליינע

הרב ויסברג זוכר את ימי הבראשית של הסוכה, שהחלה את דרכה כסוכנות קטנה בה בקושי היה מקום רק לכמה משפחות. "כשהגעתי למוסקבה, כאחד השלוחים הראשונים, זה היה עוד בזמן ה'צריף' – כל המרכז היהודי של העיר הגדולה היה צריף שעמד על פני שטח אדמה קטן בשכונת מארינה רושצ'ה. היה זה בית הכנסת ששימש את הקהילה החב"דית בעיר עוד מימי הקומוניזם, והוא היווה את מרכז העצבים של הפעילות החב"דית והפך לסמל של מסירות נפש ועוצמה חסידית שלא התרשמה מאימי השלטון הסובייטי. לימים הצריף הועלה באש, ועל חורבותיו הוקם המרכז היהודי-קהילתי של מוסקבה בבניין מפואר המתנשא לגובה של 7 קומות, כפי שהוא מוכר לכל כיום.

"במוסקבה אין בניינים בעלי מרפסות פתוחות הראויות לסוכה, ובאשר לשטחים הציבוריים – לא ניתן להקים סוכה ללא אישורים. המקום היחיד שניתן היה בו להקים סוכה, הוא בחצר בית הכנסת ולכן הקמנו כבר בימים ההם סוכה קטנה בחצר בית הכנסת. באותם ימים מנינו כשני מניינים בערך של שלוחי חב"ד, וכיוון שלא היה מקום לכולם יחד – אכלנו בסוכה את הסעודות בשתי משמרות, בשעת נפרדות...".

אל הסוכה הזו הצטרפו אט אט עוד ועוד אנשים, תחילה קשישים ואחר כך גם הצעירים יותר החלו להופיע. הזקנים ישבו בסוכה ושרו בערגה את השיר האידי הנושן: "א סוכה'לע א קליינע, מיט ברעטעלעך געמיינע, האב איך מיר א סוכה'לע געמאכט, באדעקט דעם דאך, מיט א ביסעלע סכך, זיץ איך מיר אין סוכה'לע ביינאכט". שיר נפלא זה, כך מתברר, ליווה וחיזק את יהודי רוסיה בכל השנים הקשות מאחורי מסך הברזל.

אט אט גדלה הקהילה מעשרות בודדות למאות ואלפים, וגם המרכז היהודי גדל וצמח. "אחר כך, כאשר הקמנו והשלמנו את המרכז החדש והגדול, התחלנו להרחיב את הסוכה מדי שנה עוד ועוד, עד שהיא מילאה את החצר. כיום היא כבר עומדת על גודלה המקסימלי, כך שאין בעצם כבר להיכן להרחיבה. ואכן, במשך החג פוקדים אותה יהודים באלפיהם מכל רחבי העיר. כולם רוצים להשתתף בסעודות החג הפתוחות לכל דורש,

מסתבר שאין יהודי בכל מרחביה האדירים של רוסיה המודע ליהדותו ואינו מכיר את המרכז היהודי ובית הכנסת המרכזי "מארינה רושצ'ה" שבמרכז מוסקבה. מעצמת היהדות שבבירת רוסיה, הפועלת תחת ניצוחו של השליח הרב בערל לזר, רבה הראשי של רוסיה, רוחשת בכל ימות השנה פעילות רבתי, אך בימי הסוכות הפעילות של המרכז עוברת לסוכת הענק הנבנית בחצרו וזו ממלאת את כל המתחם באווירת חג.

לא מדובר בעוד סוכה המוכרת לקוראים. זו סוכה ייחודית לחלוטין, היא משתרעת על פני כחצי קילומטר מרובע, ובה כאלף מקומות ישיבה. במהלך ימי החג וחול המועד סוכות מתארחים בה אלפי יהודים המסבים בה לסעודות החג המוגשות לכל דכפין, נערכים בה מעמדי שמחת בית השואבה, ובסוכה יש "חדר הכנסת אורחים" בו מחולקים דברי מזון ושתייה במשך כל שעות היום להמונים הרבים הפוקדים את המקום. וכמובן: סטים של ארבעת המינים עומדים הכן לרשות הרבים, על מנת לאפשר גם ליהודים שבבחינת "ערבה" לקיים בהם את מצוות החג.

לא רוצים קיינעס

מי שמופקד על מבצע בניית הסוכה וארגונה, הוא שליח הרבי ומנהל המרכז הרב אברהם מרדכי ויסברג. בשנת תשנ"ה הצטרף הרב וייסברג לצוות הוגי ומקימי המרכז הקהילתי "מארינה רושצ'ה", ומונה לכהן בניהול – יחד עם ניהול הקהילה היהודית ומוסדותיה. לקראת חג הסוכות הוא משתף אותנו בפרטים מעניינים הקשורים לסוכת הענק.

"הסוכה שלנו", הוא מספר, "מיוחדת במינה ודורשת השקעה רבה בבנייתה. למרות גודלה העצום, אנו כמובן מקפידים על כל הידורי ההלכה בבנייתה. אנו גם מגביהים אותה ככל שניתן הלכתית כדי לתת ליושבים בה תחושת רחבות ועונג חג. כמו כן, אנו לא מסככים בסכך העובר משנה לשנה ולא בסכך קנים, אלא בענפי עץ – בעדיפות לעצי אורן טריים שאנו חוטבים כל שנה בשנה מהיערות הרחוקים כחמישים קילומטרים ממוסקבה. לצורך זה אנו זקוקים כל שנה לאישור מיוחד מהשלטונות, ובסופו של תהליך הכולל פיקוח מצידם אנו מובילים את הענפים עימנו בשיירת משאיות ענקית עד ללב מוסקבה ומסככים את הסוכה.

"לפני כעשרים שנה", הוא משתף באנקדוטה אופיינית, "הוצע לנו להביא קיינעס, שכמובן קל יותר לפורסם. בהתארגנות מראש, נרכשו בארץ ישראל קני סוף שמחוברים יחד בחבל ה'גוזה' שאינו מקבל טומאה וכשר למהדרין לכל השיטות, וכך בתוך דקות ספורות נפרסו הקנים על גבי קורות השוככים מצד לצד, והנה לנו סוכה כשרה ונאה.

"ברם, את האכזבה שאחזה רבים מהאורחים בסוכה אי אפשר לתאר,"

הם לא עורכים פשרות במצוות, מוטב שגם הוא לא יעשה פשרה עם עצמו ולא ייסע עוד בשבת. כך הוא חוזר ליהדותו".

כוכב נופל-עולה

דיברנו על כוכבי אור הנראים בסוכה – נשמות יהודיות העושות בזכותה את דרכן לצור מחצבתן, ועתה לסיפורו של כוכב חריג שנדמה שכמוהו נדמה ניתן לשמוע רק בסוכה המוסקבאית. זהו סיפור על קצה המזלג מתהפוכות חייו של יהודי, ומעשה שהיה כך היה.

יום אחד, לפני שנים רבות, הופיע בסוכה אדם בגיל העמידה, שניכר היה עליו שמזה זמן רב לא ישב בסוכה. הרב לזר שהבחין בו, קיבל את פניו בהתרגשות עצומה ולחש ליושבים שם: "זהו יודא הקטן". אותו יודא הגיב גם הוא בהתרגשות עצומה, ונסחף אל האווירה השמחה בסוכה ואל שיחת החסידים והריקודים, ומאז החל להגיע למרכז היהודי דרך קבע.

הסיפור שמאחורי 'יודא הקטן', מרתק. ובכן, יודא היה בן למשפחה יהודית שדגלה בערכי הקומוניזם, והוריו היו מוברגים בשכבת האליטה הרוסית של אותן שנים. למרות נתוני הפתיחה הללו, הוא התחיל את דרכו ליהדות בעקבות חגיגת שמחת תורה בבית הכנסת 'ארכיפובה' החדב"י, כשלאחר מכן הגיע והצטרף כחבר מן המניין במארינה רוסצ'יה.

יודא התברר כעילוי נדיר. תוך תקופה קצרה כבר דיבר אידיש ולשון הקודש בצורה שוטפת, התפלל ולמד כתלמיד ותיק, עד שבגודל כישוריו הפך לבעל ידע נרחב בתורה וחסידות. הוא השתלב בפעילות הגדולה והמסוכנת שהתנהלה באותן שנים קשות תחת השלטון הקומוניסטי למען הפצת היהדות במרחבי רוסיה, ואף שיגר מכתבים אל הרבי זי"ע שניצח על הפעילות המחתרנית ממקום קודשו בארצות הברית.

לצער הלב, קנאה ששרתה על הצלחתו הגדולה, ורינונים מצד אחר על כך שהוא כביכול שייך ל'שם' – למקום בו חברים הוריו הקומוניסטים – גרמו לנפשו העדינה להיפגע עמוקות, ומשם הייתה הדרך מהירה להתרחקות מחברת החסידים ומהיהדות בכלל.

לימים, לאחר נפילת מסך הברזל ותחיית המרכז היהודי במוסקבה, שמע על הסוכה שהוקמה בו. הוא החליט אפוא להגיע ולראות זאת כמו עניו, ואכן הישיבה בסוכה הייתה ההתחלה שממנה המשיך והתקרב ליהדות. היא השיבה את ליבו והחזירה אותו ליהדות.

לימים היגר לארצות הברית ואל נכדיו שהתגוררו שם, אשר אלה המשיכו וקירבו אותו שוב ליהדותו.

בשנים האחרונות חלה קשות, ומשך החליט לכתוב 'פדיון נפש' לרבי שיובא על ציונו. את מכתבו פתח במילים מרגשות אלו: "רבי יקר שלי, עזבתי אותך כמעט לפני 40 שנה, ואני נרגש לומר שמצאתי אותך שוב". על מכתבו האישי חתם בפשטות, כמו בימי נעורו הפעילים: יודא. מילים אלו, הפשוטות והעמוקות, מבטאות את עוצמת הטלטלה הרוחנית שעבר יודא שהלך לעולמו לפני שנה כבעל תשובה שלם.

על לוח ההנצחה שבבית הכנסת "מארינה רוסצ'יה" מתנוסס עתה שלט קטן חדש שלצדו נר נשמה אלקטרוני, עליו נחרטו מילים אלו: "לעילוי נשמת ר' יודא בן ר' זלמן ע"ה יוריעו, המכונה 'יודא הקטן'. הפיץ מעיינות החסידות מתוך מסירות נפש מאחורי מסך הברזל. נפטר לאחר ייסורים קשים ביום כ"ח במנחם אב ה'תשפ"ד, תנצב"ה". ■

ולזכות לקיים את מצוות היום. האווירה החסידית בסוכה מחממת את הלב, הסעודות נערכות שעות רבות והן ממשיכות באופן טבעי לשמחת בית השואבה וריקודים ברחובה של עיר. כך, במעגלים גדולים, רוקדים המונים ברחוב הסמוך בכל לילה מימי החג.

"אגב, המשמרות הנזכרות עודן קיימות – רק שהמספרים השתנו... כאמור, יש מקום בסוכה לכאלף איש, אבל בליל יום טוב יש ביקוש למספר מקומות כפול מזה: אלפיים איש רוצים להיכנס! לכן אנו אוכלים בשתי משמרות, כאשר המשמרת השנייה מתחילה כאשר הראשונה מסיימת.

"מאז ומתמיד, חג הסוכות היה במוסקבה היהודית היחג – בה' הידיעה, ובזכותו אלפים ורבבות זכו להתקרב בימים קדושים אלו לשמירת תורה ומצוות", אומר הרב וייסברג. "האווירה של השמחה המתפרצת והאחדות החסידית יוצרות רושם אדיר שמוחזק את חותמו על המשתתפים באופן העמוק ביותר. כידיע, בתורת החסידות מוסבר כי הסוכה היא בבחינת 'אור מקיף', ואכן אנו רואים במוחש שיש בה כוח רוחני עצום שאין בשום מקום וזמן אחר, והדבר משפיע עמוקות על הלבבות".

כשמוזג האוויר מנסה את כוחו

השהייה בסוכה מתקיימת למרות הכפור ומוזג האוויר החורפי הפוקד את מוסקבה כבר בימי סוכות. בסוכה מפוזרים תנורי חימום כדי לשמור ככל היותר על טמפרטורה נסבלת במקום. בימים רבים הגשם אינו פוסק, אך למרות זאת החסידים דבוקים בסוכה ואינם נוטשים אותה.

"הרב פעמים", אומר הרב וייסברג, "הגשם יורד בעוז, הטיפות נוטפות לכוס היין, לצלחות העמוסות בדגים וסלטים טעימים, ולצלחת המרק שלא נגמרת לעולם – יש בה ברכה מהשמיים והיא תמיד מתמלאת מחדש בשל הגשם... ובכן, אמנם רטוב בסוכה, אבל חסידים אוהבים את הסוכה כמקום של קרבת ה' – 'וימינו תחבקני'. אני יכול לספר", מוסיף הרב וייסברג, "שאני מכיר יהודים – לא אחד ולא שניים – שדווקא העובדה הזו שהם ראו בעיניהם כיצד אנו לא מוותרים ונשארים בסוכה למרות הגשם, למרות שמעיקר הדין המצטער פטור מהסוכה, שבתה את ליבם ועוררה אותם לדבקות יתרה בתורה ומצוות.

"היה למשל יהודי אחד שנראה כלפי חוץ רחוק מאוד, הן בליבו והן גיאוגרפית. הוא היה גר במקום רחוק מהמרכז היהודי, אבל היה מגיע מדי פעם בפעם לאירועים קהילתיים. יום אחד הוא החליט להגיע גם לליל חג הסוכות, ומאחר והוא גר במרחק רב נסע עם רכבו בליל החג עד שהגיע אלינו... אנו לא דנים אף יהודי לכף חובה, ובפרט תינוק שנשבה למהדרין שכזה, וקיבלנו את פניו בשמחה ואהבה. מאז לא ראינו את פניו למשך תקופה, אבל אחרי כמה חודשים הוא חזר והופיע בליל שבת, ואמר לנו שהחליט להתחזק במצוות ולא לנסוע עוד ברכבו בימי חג ומועד. לפיכך, כך סיפר, הוא עבר דירה על מנת להיות קרוב יותר לבית הכנסת, כך שיוכל לצעוד רגלית למקום כל שבת.

"ובכן, מה הפך את ליבו? הוא סיפר שמזה זמן רב התקרב ליהדות בצעדים מדודים, ושקל ברצינות לשוב בתשובה שלמה, אבל תמיד חזר ואמר לעצמו: למה לך לעשות שינוי כה ניכר בחייך? אלא שאז הגיע בליל החג להתארח בסוכה הגדולה, וכשראה כמו עניו איך ירד באותו ליל סוכות גשם זלעפות, ואילו המסוכים בסוכה נותרו במקום ולא זעזעו ולא נעו ממקומם והמשיכו לסעוד ולהתוודע בשמחה רבה, הוא החליט שאם

מהשכרות מסתעפות הקליפות

מנין לשתיי יין שאם עבר חילול? תלמוד
לומר יין ושכר אל תשת וגו' ולהבדיל בין
הקודש ובין החול (ט, יא)

עיקר בחינת הביוררים דנוגה דהיינו להבדיל בין טמא לטהור - הוא בבחינת החכמה דאצילות שהיא כח מ"ה ומשם שורש הכהנים (מבחינת חסד דאור אבא), ולזה הטעם הכהנים המה המורים כל הוראת איסור והיתר לישראל כמו שכתוב יורו משפטך ליעקב כו', והוא להבדיל בין טמא לטהור, לפי שבחכמה אתבירור דוקא. וידוע דחכמה הוא בחינת שמן, שהוא בחשאי, ולכן נמשחו הכהנים בשמן המשחה.

אבל יין הוא בחינת בינה, דמינה דינין מתערין, להיות כי יין הוא המשמח בשמחה ברשפי אש התלהבות בינה ליבא, ומסתעף מזה גבורות קשות דנוגה, שהם פסולת הגבורות דשמחה דבינה, ולכן אי אפשר שיהיו הביוררים דנוגה להבדיל ולבער סיגי פסולת הגבורות קשות דנוגה, אחר שממנה עצמה נמשך שרש כח התהוותם והתפשטותם למטה.

ולכן הוזהרו בני אהרן בשתיית יין ושכר דוקא, שלא יסתעפו מהם יניקות גבורות קשות דנוגה שנקראת אש זרה, ולא יוכלו להורות ולהבדיל כלל בין טמא לטהור, ועל כן שיכור אסור להורות.

זה היה ענין חטא נדב ואביהוא שנכנסו שתיי יין לאוהל מועד, כי בחינת אש זרה דגבורות דנוגה יש לו אחיזה וניקה בבחינת יין המשמח דבינה, והוא שאמר בהקריבם אש זרה, לפי שאין ביכולתם לברר אש זרה זה שמסתעף מיין ושכר ומקבל משם, ועל כן סיים הפרשה להבדיל בין טמא לטהור כו'.

(על פי מאמרי אדמו"ר האמצעי קונטרסים ע' תקמה-תקמו)

פעולת התפילין - ויקץ כישן ה'

אליבא דמאן דאמר לילה לאו זמן
תפילין הוא לא תבעי לך כיון דלילה
חייצי יום נמי חייצי כי תבעי לך למ"ד
לילה זמן תפילין (ט, יא)

צדדי המחלוקת יש לבאר בהקדים מה שאמרו (ברכות ו, א) שהקב"ה מניח תפילין, ו"תפילין דמרי עלמא מה כתיב בהו .. ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ .. בשאר בתי מאי .. כי מי גוי גדול ומי גוי גדול?"

ובלקוטי הש"ס מהאריז"ל כתב שקודשא בריך הוא היינו ז"א שהם ששה מדות עלינו, והנחת תפילין היינו המשכת מוחין במדות (ובזה יש כמה דרגות, רש"י הוא מוחין דאמא, ור"ת הם מוחין דאבא, ושמושא רבה בכתר). אבל בתורה אור פ' מקץ (לה, ב) כתב פירוש נוסף,

שקודשא בריך הוא היינו בחינת כתר, והנחת תפילין הוא המשכה למטה, שנמשך מהכתר לחכמה ובינה (ועיין שם ששני הפירושים אמת (הם).

ועל פי הביאור השני יובן מה שאמרו שבתפילין קודשא בריך הוא כתיב כי מי גוי גדול, דהנה בזמן הגלות ישראל הם בקטנות ושרויים תחת ממשלת האומות. והאפשרות שיש לגוים להתגדל על ישראל הוא כי בזמן הגלות הוא הסתלקות החיות למעלה מעלה לבחינת עצמותו ומהותו, ולגבי רוממות ה' והתנשאותו בעצמותו כביכול, כל העולמות עליונים ותחתונים כולא כלא ממש חשיבי קמי, שמצד עצמותו ומהותו הוא רם וגשא מגדר עלמין עליונים ותחתונים, ואין להם יחוס ושייכות אליו כלל, והגוים מקבלים מרוממותו, כדכתיב רם על כל גוים ה', ומזה יכולים הם להתגדל וגוים מרקדין בהיכלו.

והנהגה זו נקראת שינה, כאדם הישן שנסתלק שכלו מהכלי שהוא הגוף - למקורו ושרשו. ולכן כתיב ויקץ כישן ה', וכתיב עורה למה תישן ה', דהיינו שיהיה גילוי אור א"ס ב"ה בחכמה וחסד, וכשנמשכת הארתו בבחינת המוחין ומידות, והנהגה היא בבחינת התלבשות בעולמות, אזי ישראל הם למעלה. ולכן בתפילין שהם המשכת אור א"ס למוחין, כתיב בהם כי מי גוי גדול.

וזהו המחלוקת אם לילה זמן תפילין או לא, כי בלילה הוא זמן שינה והסתלקות, שהוא היפך ענין התפילין. אבל דעתו של מ"ד לילה זמן תפילין הוא כי תפילין ממשכות מהכתר בו לא שייך בחינת שינה כנ"ל.

(על פי אור התורה ואתחנן ע' שלב-שלג)

טהרה מביאה לידי קדושה

חמש טבילות ועשרה קדושין טובל בהן גורל
ומקדש בו ביום (ט, יא)

ופירש בספר עבודת ישראל להרה"ק מוה' ישראל מקאזניץ זצ"ל, אשר חמש טבילות ועשרה קדושין הם נגד שם י"ה - חמש טבילות מבחי' ה"א שהיא בינה, ובה ענין מקוה ובה ענין טהרה. ועשרה קדושין נגד היו"ד דשם, שהוא הנקרא קדש. וביום הכפורים מאיר בחי' י"ה ולמעלה מבחי' ו"ה, דוגמת העולם הבא שאין בו אכילה כו', על כן לבוא לבחינה זו צריך חמש טבילות ועשרה קדושין.

והענין הוא דהנה קדושה היא למעלה מטהרה, ולכן טהרה נאמר בלויים וכה תעשה עליהם לטהרם, ובכהנים נאמר וקדשתו וכו'. כי טהור הוא מלשון בהירות, כמו כעצם השמים לטהר, ובלשון תרגום צהרים טיהרא. ולא שייך שם זה אלא באיזה דבר שהוא בבחינת יש ונתפס בו איזה ממש, אלא שממהות הזה הוא בהיר מאד וכו'. אבל בחינת קדוש פירושו מובדל, דהיינו שהוא מובדל ומפושט מכל גדר מהות, שאי אפשר לומר בו אפילו לשון

בהירות כלל.

וזהו טהרה מביאה לידי קדושה, כי תחילה צריך לנקות את מציאותו מבחינת ישות, ואחר כך יכול לעלות לדרגת ביטול במציאות.

ולמעלה בספירות העליונות הוא ההפרש בין חכמה לבינה, דהנה חכמה הוא אור בלי כלי, ותחילת התהוות הכלים הוא בבינה, והיינו משום שבחכמה שורה אור א"ס עצמו דלית מחשבה תפיסא ביה, ולאו מכל אלין מדות כלל. אבל בבינה הוא מציאות המקבל, אלא שהוא בטל לאור א"ס. וזהו טהרה היא בבינה וקדושה בחכמה.

והנה באותיות שם הוי"ו, יו"ד הוא בחינת חכמה, וה"א בינה. כי יו"ד שהיא בחינת נקודה, מורה על עצם נקודת הענין ללא התפשטות, מה שאין כן אות ה' שיש בו התפשטות ואורך ורוחב, להיותו בבחינת מקבל ההשפעה.

וזהו שהטבילות הם חמש כנגד אות ה"א שבו יש ענין הביטול והטהרה כנ"ל, וקידושין הם י' כי קדושה הוא ביטול במציאות.

(על פי אור התורה ויקרא ח"א הוספות ע' רפח. רצג. לקוטי תורה פ' ראה כו, א. פלח הרמון ויקרא ע' שסא)

רחיצה על ידי משה

כל ביור שאין בו כדי לקדש ארבעה כהנים
ממנו אין מקדשין בו שנאמר ורחצו ממנו
משה ואהרן ובניו (ט, יא)

ואע"ג דלא כהנו צנח אחת מיהו קרא להכי
מיתרס (רש"י)

והענין הוא, דהנה הכיור הוא מחוץ לאוהל מועד, היינו עבודת ה' בעיני חולין ובמציאות מעשיות המלוכשים בגשמיות (ולכן היה הכיור מנחושת, להורות על העבודה באופן ד"מצחך כנחושה", פירוש, על דרך מאמר יהודה בן תימא הוי עז כנמר וקל כנשר ורץ כצבי וגבור כארי לעשות רצון אביך בשמים, והיינו להתגבר ולהתחזק בעבודת ה' בקיום התורה ומצוות ובירור נפש הבהמית ולעמוד נגד כל מונע מבית ומבחוץ, ולא יבוש מפני המלעיגים, שעל זה צריך להיות מצחך כנחושה).

אך היות ועסק העבודה מלוכש בגשמיות, לכן צריך רחיצה לפני הכניסה לבית המקדש, והרחיצה היא בכח משה ואהרן דכתיב בהו ונחנו מ"ה, היינו ענין הביטול (אלא שמשא הוא מ"ה דמ"ה, ואהרן הוא ב"ן דמ"ה), והרחיצה צריכה להיות בידיהם ורגליהם, שני הידים הם מדות חסד וגבורה, ומצפונם, שבהם החיות מועטת מאוד, יכול להיות יניקה ממידת החסד לחסד דישמעאל, ומגבורה יכולה להיות יניקה לעשו הוא אדום, ולכן הם צריכים רחיצה על ידי מי החכמה כ"ח מ"ה - להיות בבחינת ביטול ומותר בעולם, וכשהוא בבחינת ביטול, אז ממילא אינו שייך תאוה דישמעאל שצריך לכולא כמו שכתוב ידו בכל,

העלאת הגשמיות לקדושה על ידי עבודת האדם

הכתוב שנה עליו לעבב .. שנה עליו הכתוב לעבב (כז, א-ב)

כלל זה, שרק מה ששנה הכתוב הוא לעבב, הוא בהקדש דוקא, מה שאין כן בחולין הרי גם ענין שנאמר בתורה פעם אחת הוא לעיכובא (כדאיתא בתוספות מנחות לח, א).

והרי הדברים מתמיהים: עניני ההקדש חמורים ומדויקים יותר מאשר הענינים של חולין. ואם בעניני חולין, כשאומר הכתוב פעם אחת, אנו יודעים שהוא לעיכובא, הרי קל וחומר בהקדש שהיה די לומר פעם אחת. וכלל התורה הוא להיפך ?!

אך ביאור הדברים הוא: כשאדם מקדיש איזה דבר, הוא מאחד ומחבר שני ענינים נפרדים והפכים: חומר הגשם ורוחניות, ורוחניות שעיקר ענינה הבדלה והפרשה (שזהו פירוש המלה קדושה) וחיבורה עם חומר הגשם, הרי זה חיבור של ב' הפכים.

ואפשרות חיבור ואיחוד זה נתחדשה בשעת מתן תורה:

קודם מתן תורה היו הגשמיות ורוחניות זו נפרדות בהחלט ובגזירה זו מזו, ובמתן תורה ניתן הכח שעל ידי תורה ומצוות יוכלו לאחד הגשמיות והרוחניות. וכאמרו רז"ל: כשברא הקב"ה את העולם גזר ואמר השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם, כשביקש ליתן התורה ביטל גזירה ראשונה ואמר התחתונים יעלו לעליונים והעליונים ירדו לתחתונים ואני המתחיל שנאמר וירד ה' על הר סיני ואל משה אמר עלה אל ה'. היינו שקישור ואיחוד הגשמיות עם הרוחניות אינו מצד סדר הבריאה וכח האדם, אלא מצד כחו של הקב"ה, "ואני המתחיל", שניתן בשעת מתן תורה לכל אחד ואחד מישראל.

מכיון שההקדש (קישור הגשמיות והרוחניות) אינו מצד האדם עצמו אלא מצד כח הבורא, הסברא נותנת שעבודת האדם בזה אינה מעכבת כל כך. רק בחולין, שהזיכרון שנעשה על ידי עבודת האדם בהגשמי הוא בגדרי הגשמיות גופא, זיכרון זה הוא בכח האדם, במילא פשוט שעבודת האדם מעכבת. אמנם בהקדש שפעולתו הוא רק בכח הבורא כנ"ל, היה אפשר לחשוב שעבודת האדם אינה מעכבת כל כך, לכן הוצרך הכתוב לשנות ב' פעמים, להדגיש שגם בהקדש מעכבת עבודת האדם. כי הגם שההקדש נעשה בכח הבורא דוקא, מכל מקום כח זה נותנים להאדם כשממלא את עבודתו דוקא.

(על פי לקוטי שיחות ח"ד ע' 1253)

שכתוב צעק לבם אל הוי'. ואחר כך הנה על ידי המרידות יבא לשמחת הנפש כמבואר בתניא פכ"ו, והיינו שהשמחה שאחר המרידות היא הוראה על אמיתת המרידות.

מה שאין כן העצבות היא אסקופה הנדרסת לכל מיני רע ר"ל, להיות שהוא כמיואש. שהרי אפילו במילי דעלמא בבני חייא ומזונא הנה אל ימנע עצמו מן הרחמים, ובפרט במילי דשמיא שאין הדבר תלוי אלא בו, ובשעתא חדא וברגעא חדא יכול להפטר מכל הרע על ידי תשובה אמיתית מעומקא דלבא.

וזהו ב' הענינים דתרומת הדשן, שהיא תחילת העבודה. שאת העצבות צריך לדחות לגמרי, ורק ענין המרידות, וגם זה לברר הטוב שבו שהוא ענין הויצעקו אל הוי' מקירות הלב בעת התפלה.

(על פי ספר המאמרים תרצ"ב ע' רעא-ערב)

גורעין מיצר הרע ומוסיפין ליצר הטוב

מדם הפר - דם מחפר יקבלנו. וקסבר גורעין ומוסיפין ודורשין (כח, א)

רמזו על האדם התחתון, ומה גם אם הוא בעל תשובה. וידוע כי אחת מדרכי התשובה הוא שינוי מעשה, והוא עיקר התשובה יותר מכל התעניות והסיגופים.

ולזה אמרו גורעין ומוסיפין, פירוש, שיראה הבעל תשובה לגרוע מעניני עולם הזה ומתאוות הגשמיות ומותרות וכל שאר צרכי הרשות, רק יספיק עצמו בכדי חיותו. ויראה להוסיף במעשה עבודת הבורא יתברך, כמו שאמרו רז"ל אם היה רגיל לקרות פרק אחד או דף אחד ילמוד ב' פרקים וכו', וכיוצא בשאר המצות, ויראה להוסיף בכל עבודת הקודש בכוונה ובהתלהבות בדחילו ורחימו בעשיית המצות ובתפילתו ולימודו.

ומה שאמרו ומוסיפין ודורשין, רמזו שלא די לו מה שהוא מוסיף על עבודתו, אלא גם ודורשין, לשון דרש דרש משה, ודרשת וחקרת, היינו שצריך האדם לדרוש ולחקור היטיב ולבדוק את עצמו בחורין ובסדקין, שלא ימצא בו שמץ מה ונדנדוד עבירה, באחד מרמ"ח איבריו שפגם בהם ח"ו ולא תיקן אותו נקרא הוא בעל מום, ואז גם עבודתו מחוללת, כי כל אשר מום בו לא יקרב.

ופשיטא שצריך לדרוש ולחקור ולעיין בעשיית המצות ובלימודו שלא יהיה בהם ח"ו שום פניה או מחשבה זרה ח"ו, ואין צריך לומר שצריך לדרוש ולחקור אם ימצא בו ח"ו איזה מדה ממדות הרעות, כמבואר בספרי מוסר, שהם הם המונעים כללות התשובה, ולזה צריך דרישה ופשפוש בתמידות, ויראה לבצר אותם ולעזבם מכל וכל, ואדרבה יראה להוסיף על מדות טובות וישרות, ולהדבק במדותיו יתברך מה הוא רחום וכו'.

(על פי אור תורה סימן רסב)

ולא כעס ורציחה דקו השמאל, וזהו שורש ענין רחיצת ידים. וכמו כן יובן ענין רחיצת הרגליים מבחינת האבק שהוא מלכות דקליפת נגה, שלא יומשך אחריה ושלאל להיות בבחינת ואין ברגליים כו'.

ועוד ענין בטוהרה זו, שהיא על ידי התורה, והיינו להיותה כד מים החכמה ותורה צוה לנו משה, להיות כי מן המים משיתיהו (ומרמזו גם כן בתיבת נחש"ת, שהוא ראשי תבות נובלות חכמה שלמעלה תורה), וענין הטוהרה על ידי התורה הוא כענין שהאור דוחה ממילא את החושך, ואינו יודע כלל לאן ואין נדחה החושך, כך כדי לדחות כל ההרהורים רעים הוא על ידי אור התורה, וכמו שכתוב ותורה אור, להאיר אור הנפש דנשמות ישראל שהיא בחינת נר ה', ולהאיר אורה הוא על ידי התורה שנקראת ותורה אור כו'.

(על פי תורת שמואל תרל"ב ח"א ע' ק)

שלילת העצבות

תרומת הדשן .. תחילת עבודה (כ, א)

התחלת העבודה וראשיתה, היא תרומת הדשן. וכשם שבעבודת הקרבנות היה תרומת הדשן, הנה כמו כן ישנו בעבודה בנפש האדם. דהנה הדשן הוא האפר והפסולת הנשאר מהקרבן, דהקרבנות הקרבן הוא שהטוב עולה ונכלל למעלה ונעשה ריח ניחוח לה', והאפר הוא הפסולת הנשאר, שבזה היה תרומת הדשן. ובתרומת הדשן היו ב' ענינים, הא' מה שכתוב והרים את הדשן, ושמו אצל המזבח שהיה נבלע במקומו (רש"י ד"ה תרומת הדשן - פסחים כו, א. יומא כא, א ובתוס' ד"ה נבלעין), והב' מה שכתוב והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה. והיינו שבפסולת גופא יש ב' מדרגות, יש פסולת כזו שצריכים להרחיקה ולהוציאה אל מחוץ למחנה, היינו שאין לה שום תקנה כי אם להרחיקה בתכלית הריחוק ולהוציאה אל מחוץ למחנה דוקא, וישנו פסולת שהיה נבלע במקומו, והיינו שיש בו גם חלקי הטוב שאפשר לבררם ולזככם.

ובמדרגות פרטיות בעבודה הוא ענין המרידות והעצבות, דמרידות הוא בחינת שמאל דוחה, היינו שמשפיל עצמו ומדחה עצמו. וכמו בגשמיות אנו רואים דכאשר האדם ח"ו יורד ממצבו ואבד הון רב, הרי הוא מתמרמר מאד על עצמו, ותובע מעצמו ומאשים את עצמו, שהצער נכנס עמוק בלבו וממלא כל מוחו, וכן הוא בעבודה שתובע מעצמו ומתמרמר במאד על מעמדו ומצבו הלא טוב, ומוצא בכל ענין מעניניו את הלא טוב, והצער שלו הוא ממלא מוחו ולבו.

והנה הגם שזהו פסולת, שהרי עבדו את הוי' בשמחה כתיב, וכן הנה המרידות עושה כיוון בהמות, ועבודה בהשגה והתבוננות צריך להיות בדעת רחבה דוקא, מכל מקום הנה בפסולת זו יש גם טוב שמתברר, והוא מה שעל ידי המרידות בא לצעקה פנימית, כמו

מהבוא כבר יצאנו? אפשר ללכת ל'הקפות'!

כשספירת המלכות מפגינה את מעלותיה, היא מאבדת את כל מהותה < יש ריקודים סתם, ויש ריקודים שמטמיעים את הבנת השכל בכל האישיות > רבי מענדל מוויטבסק לא רצה לגשת להקפות, אבל הוא הפסיד בדין תורה

כלומר, קודם הריקודים צריכים ללמוד כמה מאמרים בלקוטי תורה, כמה מאמרים ושיחות קודש. ללמוד ולנסות להבין מה העניין של שמיני עצרת, מה זה שמחת תורה, מהו עניין הריקודים וכו'. והלימוד הוא כמובן בראש. רק לאחר כל זאת בא זמן הריקודים. ואז כשהרגליים קמות ורוקדות, הן מגביהות ומנשאות גם את הראש בעניין של הראש!

להבין ולהשיג את המהות

בעניין הזה, שהריקודים "מגביהים ומנשאים את הראש", אפשר לחקור: האם הכוונה היא לכך שהראש קופץ בגשמיות? שעל ידי הרגליים הוא נהיה בגשמיות יותר גבוה ושבוזכותן הוא מתנועע? לכאורה לא לזה קוראים "הגבהה והתנשאות של הראש". שכן בעצם העובדה שהראש קופץ ומתנועע אין כל מעלה! אנחנו הלוא באים ואומרים שגם לרגליים יש מעלה שמיחדת רק להן, ושבוזכות אותה מעלה הן מוסיפות שלמות בראש. אז אם מדובר על הקפיצה והתנועה בלבד, מה כאן השלמות? אולי בדיוק להפך... כשהראש קופץ ומתנועע, זה כמו שנאמר שהראש יורד ממדרגתו והוא משתווה לרגליים שכל עניינן הוא קפיצה ותנועה!

אלא צריך לומר שכשאנחנו באים ואומרים שהרגליים "מגביהות ומנשאות" את הראש, הכוונה היא שהריקוד שלהן מגביה ומנשא את הראש - בעניין של הראש! כלומר, הרגליים מרוממות את הראש למקום כזה שהראש מצד עצמו, הוא לבדו, לא היה יכול להגיע אליו. והכוונה היא כאמור לעניינים של הראש!

מה זה אומר? זה אומר שכשרוקדים בשמחת תורה - ועל דרך זה בשמחת בית השואבה בסוכות - ייתכן שמה שהבנת קודם לכן על ידי הראש בלבד; מה שלמדת וחשבת והתבוננת במעלה של שמחת תורה ושמיני עצרת - הנה כעת, אותם דברים עצמם, כל ההבנה שלך, היא זו שתתרום ותתנשא! אולי לא כל כך באופן שכלי, אלא באופן מהותי. דהיינו שבוזכות

זהו "מפני שנעוץ סופן בתחילתן". כלומר שאף שהרגליים הן ה'סוף' של הגוף, בכוחן להגביה ולנשא את הראש של הגוף.

אויס שידוך! פֿטל השידוך!

אלא שכאן צריך להדגיש נקודה חשובה, והיא שעל הרגליים לדעת ולזכור תמיד שהן ה'סוף'. רק אז יש להן מעלה ביחס לראש. אבל אם הרגליים ישכחו שהן ה'סוף' וירגישו ה'ראש', הן יאבדו את המעלה המיוחדת שלהן. ידוע המשל על כך - משל ששמעתי בשמו של החסיד ר' שמואל לייטז'ן ז"ל - שפעם אחת 'חכמה דאצילות' הלכה לעשות שידוך עם 'מלכות דאצילות'; חכמה עם מלכות. חכמה זה החתן ומלכות היא הכלה. וכמנהג השידוכים והשדכנים, כל צד הסביר את המעלה שלו. הצד של החכמה, התחיל להסביר את הצד של החתן. נו, חכמה זה "ראשית חכמה", חכמה זה "כח מה", חכמה היא כלי לאור אין סוף ברוך הוא, כמבואר בתניא (פרק ל"ה).

מנגד, הגיע הצד של מלכות, הצד של הכלה, והתחיל למנות ולפרט את המעלות של ספירת המלכות.

אז החכמה אמרה מיד לחכמה: "מלכות, גם לך יש מעלות?! אויס שידוך! פֿטל השידוך!..."

במילים אחרות: החכמה מודעת למעלות שלה והיא אומרת למלכות, אותך אני לא צריכה בשביל המעלות, אלא בשביל הפשיטות ובשביל התמימות. לכן ברגע שאת מתיימרת להיות משהו אחר מכפי שאת באמת - איני חפצה בך יותר!

זהו כמובן משל. משל לכך שלמרות שלמלכות יש עניינים שהם למעלה מכל הספירות, כי כוח ההתהוות נמצא דווקא במלכות - על המלכות לדעת ולזכור שהיא בחינת 'רגל', שהיא ה'סוף'.

כלפי מה דברים אמורים? נכון אמנם שהריקוד הוא ברגליים ושעל ידן ובזכותן גם הראש רוקד, אבל על הרגליים לדעת שהן ה'סוף', ושלפני ה'סוף' ישנו 'ראש'.

אנו נמצאים ביזמן שמחתנו, ומתקרבים לשמחת תורה.

יש ביטוי באחד המאמרים של הרבי - לגבי שמחת תורה - "מצוות היום בריקודים". באותו מאמר הרבי משווה זאת ללשון המשנה לגבי ראש השנה, "מצוות היום בשופר". ומשמעות הדברים היא, שהריקודים הם לא רק תוצאה של שמחת היום, אלא הם עצמם (חלק מן) העבודה של שמחת תורה.

על הפסוק "אתם ניצבים היום כולכם... ראשיכם שבטיכם... עד שואב מימך", כותב אדמו"ר הזקן בלקוטי תורה, שהכוונה ב"היום" היא לראש השנה. והוא מוסיף ומבאר שכל אותם סוגי אנשים המפורטים בפסוק זה, "כולם מתאספים יחד להיות לאחדים כאחד". התאחדות מלאה של כל עשרת הסוגים הקיימים בעם ישראל. והתאחדות זו, יש בה כמה עניינים. אחד מהם נובע מכך שבכל יהודי קיימת מעלה שאין בזולתו. ב"ראשיכם" יש מעלה מיוחדת, זה מובן בפשטות. אך גם ב"חוטב עציך" וב"שואב מימך" יש מעלות המיוחדות רק להם. משמעות הדבר היא, שכל אחד ואחד מן הנמנים בפסוק יש בו מעלה מיוחדת שאין לחברו ובאותה מעלה הוא משלים את זולתו.

במילים אחרות, שום אדם איננו שלם בלי זולתו. וכל אחד בעניין שלו הוא בחינת 'ראש'. ממילא כולם 'משפיעים' וכולם 'מקבלים', ולכן יכולה להתהוות אחדות גמורה - "לאחדים כאחד". כך אם כן הוא כותב לגבי ראש השנה. הרבי מוסיף במאמר שלו שבדומה לזה אנחנו מוצאים גם בשמחת תורה, בעניין של הריקוד. "שגם אז הריקוד הוא ברגליים והרגליים מנשאים ומגביהים את הראש". הרגליים הן הסוף של הגוף, הדרגה הכי נמוכה בגוף - במיוחד בהשוואה לראש שהוא הגבוה ביותר. ובכל זאת, הריקוד הוא דווקא על ידי הרגליים, וגם הראש רוקד על ידי הרגליים ובזכותן.

וזהו אם כן המעלה שיש לרגליים (אפילו לגבי הראש), וזהו הדבר שמבטא את האחדות בשמחת תורה - שה'סוף' משלים את ה'ראש'. ומה הסיבה לכך שהרגליים בכוחן להגביה ולנשא את הראש? הרבי מבאר (במאמר הנ"ל)

הריקודים אתה תבין ותשיג כעת טוב יותר את המהות של שמחת תורה, את המהות של שמיני עצרת.

כנ"ל גם לגבי שמחת בית השואבה. לאחר שלומדים במשנה ובגמרא ואז גם במאמרים ובשיחות את המעלה של שמחת בית השואבה ושל חג הסוכות, ומבינים זאת, אזי בשעת הריקוד כל אותה הבנה – מתנשאת ומתרוממת. אצלך במוח מאירה המהות של העניין, המהות של 'זמן שמחתנו'. זה ה'פשט' שהרגל מגביהה את הראש – היא מגביהה את הראש בעניין שלו עצמו!

בדברי רבותינו נאמר כך: "את הארבעים ושמונה השעות של שמיני עצרת ושמחת תורה [כולל יום טוב שני של גלויות] צריכים לייקר במאד. בכל רגע אפשר לשאוב אוצרות בדליים ובחביות, בגשמיות וברוחניות, וכל זה על ידי הריקודים". כשמדברים על "אוצרות בדליים וחביות" זהו בוודאי עניינים הקשורים לראש. ובכל זאת, את כל אותם 'אוצרות' אפשר להשיג דווקא על ידי ריקודים. דווקא על ידי הרגליים.

הקליטה והצמיחה

סוכות הוא בחינת 'מקיף'. יושבים מוקפים על ידי דפנות הסוכה ותחת הסכך שמעלינו, שזה העניין של 'וימינו תחבקני' – חיבוק חיצוני. והראיה שזו רק בחינת 'מקיף', שכן בסוכות עצמו אנחנו לא יוצאים מהכלים. אנחנו יושבים ברוגע ובנחת בתוך הסוכה.

אחר כך בשמיני עצרת, כל העניינים שדיברנו עליהם באים בפנימיות. ולכן יש שמחה גדולה כל כך, כי הדברים באים בפנימיות. ואז בשמחת תורה יוצאים מכל ההגבלות ורוקדים בשמחה גדולה ועצומה. מי שלא רוקד בשמחת תורה כדבעי, זה מעיד עליו שכל העניין אצלו לא נכנס בפנימיות.

כאן צריך להוסיף עוד מילה אחת לביאור הדברים: אצלנו בארץ ישראל 'שמיני עצרת' ו'שמחת תורה' חלים באותו יום. בחוץ לארץ, לעומת זאת, אלו הם שני ימים. מה העניין? לגבי שמיני עצרת מבואר בחסידות שכל העניינים שבסוכות הם ב'מקיף', 'נעצרים' בו באופן של 'קליטה'. ומה זה שמחת תורה? על זה לא מוסבר הרבה. אבל הרבי הצמח צדק אומר ששמחת תורה זו ההתחלה של הצמיחה. כמו בשתילה של גרעין, יש בהתחלה קליטה באדמה שזה שמיני עצרת, ואילו אחר כך בשמחת תורה מתחילה הצמיחה.

זאת אומרת שכל הגילויים שהתחילו בראש השנה, באופן של ריחוק, "שמאלו תחת לראשי", "שמאל דוחה", ואחרי זה בסוכות 'וימינו תחבקני' ב'מקיף', ואחרי זה בשמיני עצרת זה 'קליטה' בפנימיות – כל אלה מגיעים בשמחת תורה לידי 'צמיחה'.

מהי הצמיחה? מתחילים לראות תוצאות מכל האורות והגילויים. וכפי שאמרנו הוקן אמר שבכל ראש השנה מאיר "אור חדש שלא היה כמוהו", גם כאן מתחילים לראות התעוררות חדשה בתורה ומצוות. מתחילה שנה חדשה ואיתה באה 'צמיחה' מחודשת. יש התעוררות למעשה בפועל בכל העניינים. ואם אין 'קליטה' בפנימיות, גם לא תהיה 'צמיחה'.

בשמחה. מהו האופן הטבעי שבו השמחה שלו תתבטא – האם הוא ימחא כפיים או יקום וירקוד ברגליים?

מבואר בחסידות, שגם בזה יש סדר. והיות שההבנה היא בשכל, אזי עיקר השמחה היא בראש. ולכן מי שיותר קרוב לראש, באופן טבעי מגיב ראשון. לכן התגובה המיידית של שמחה היא בידיים, כי הידיים יותר קרובות לראש. הקרבה הזאת היא גם פיזית אבל לא רק, אלא גם ביכולות שלהן. בידיים אפשר לכתוב ולצייר, דברים שדורשים שכל, מה שאין כן ברגליים, בהן עושים מלאכות פשוטות וגסות יותר. הידיים הן יותר 'כלי' לשכל. ובאופן טבעי אדם ששמע איזו הברקה, איזו המצאה – הוא מוחה כפיים, ולא קם מיד לרקוד. רואים את זה בחוש וזה גם הגיוני. כי זה קרוב לשכל.

אלא שבאותו מאמר שבו כתובים הדברים הנ"ל, נאמר גם שזה נוגע רק לשמחה שבאה מצד השכל. אבל כשיש שמחה עמוקה מאוד שבאה מצד הלב, אזי האדם לא מגיב במחייאת כפיים אלא דווקא על ידי הרגליים.

ניתן לזה דוגמה מהחיים: אדם שעבר (לא עלינו) בדיקות בגלל חשש למחלה מסוכנת, ופתאום הוא מקבל בשורה טובה שהוא ברוך ה' נקי ובריא; האם גם הוא מגיב במחייאת כפיים? התשובה היא, לא. הוא לא מוחה כפיים. הוא קופץ ורוקד על רגליו. הוא קם ומתחיל לרקוד! שמחה שבאה מצד השכל בלבד, מתבטאת תחילה בראש עצמו ובאברים היותר קרובים אליו. אבל שמחה שבאה מצד ה'עצם', מתבטאת ברגליים דווקא.

לכן בשמחת תורה, שאז מאיר ה'עצם', מאיר

ולאן ילכו אפוא כל הגילויים של ראש השנה ויום הכיפורים וחג הסוכות? זאת אומרת שהשמחה והריקודים הם הביטוי לכך שאכן הייתה 'קליטה' בפנימיות.

ריקודי שכל

מדברים על ריקודים, על עניינים ועל מעלתם וכו'. ונשאלת השאלה, איך זה בכלל שיין לחסידות שחרתה על דגלה חכמה בינה ודעת? ! תדבר איתי על לימוד ועל 'התבוננות' – אני מבין. אז תלמד כמה שעות וגם תתוועד אחרי זה, ואולי לאחר מכן גם תעשה ריקוד. נו, למדת והתוועדת – אז גם יוצא מזה ריקוד. אבל לעשות את כל העניין מהריקוד, "מצוות היום בריקודים", מאיפה זה מגיע? !

בהקשר הזה כדאי גם לספר שהרבי, בשנים הראשונות, היה יורד אל הקהל ורוקד עם כולם. הרבי היה שם את ידו הקרושה על מי שלפניו וכך היה רוקד במשך זמן רב מאוד. נו, הרבי היו לו כוחות בלי מוגבלים, אבל האברך שעליו הוא הניח את היד הרי כן היה אדם מוגבל... ואולי כשהרבי שם עליו יד אז הוא גם נתן לו כוחות...

אבל נחזור לעניינו: איך מגיע עניין הריקודים לחב"ד? !

אומרים לך: כן, הריקוד הוא זה שמביא לידי ביטוי את עומק העניין. הוא זה שבו ועל ידו מתגלה ההתקשרות העצמית של ישראל וקוב"ה!

למה? מה הקשר בין הדברים? כדי להסביר את העניין, נשאל שאלה: אדם ששמע בשורה טובה, או אדם שהבין טוב עניין עמוק, סוגיה סבוכה, מובן שהוא מתמלא

המשך מעמוד 9

במרוצת השנים זה הפך לסימן ההיכר הבולט ביותר שלו: הגיטרה בידיו והמילים השבורות היוצאות מקולו העורג.

ממה זה נובע? ניסיתי להבין. "זה עניין ספונטני. זה יוצא בטבעיות. בשורש העניין זה אפילו נערץ בביישנות. כי לשיר כמו שמקובל על רבים אני מרגיש מזויף. אני צריך להיות מה שאני. זה אף פעם גם לא אותו דבר. כשאני חוזר פעם נוספת על התנועה, זה בא עם הברות אחרות. כל הברה שיוצאת לי בספונטניות".

שוב נסובה השיחה אודות מורו ורבו, "המשפיע שלי" כלשונו, ר' מאיר.

"לר' מאיר היה קשר טוב עם 'אנשי רוח' - כפי שהם מכונים - רבים, סופרים ואמנים. הוא לימד אותם חסידות וקירב אותם לשמירת תורה ומצוות. אחד משכני ברמת גן, היה סופר נודע שקראו לו אביגדור המאירי. הוא היה שמאלני קיצוני. במשך שנים ר' מאיר ניסה ליצור עמו קשר ולא הצליח. פעם בדרך לבית הכנסת, ר' מאיר הבחין שהוא יושב מחוץ לביתו ומשחק שחמט עם חבר. בהזדמנות הבאה שהוא נתקל בסיטואציה, הציע לו ר' מאיר שהוא ישחק עמו שחמט... הלה הסכים, הם שיחקו וכך נוצר ביניהם קשר. יום אחד הוא סיפר לר' מאיר שהוא נוסע לניו יורק. ר' מאיר הפציר בו שייכנס לרבי. כשחזר סיפר לר' מאיר: לא רציתי לאכזב אותך ובאתי לרבי. מהר מאוד גיליתי שסדר יומי עמוס לעייפה. נתנו לי תור להיכנס ליחידות כעבור שלושה ימים. האמת היא שכבר אמרתי לעצמי, למה לי לגזול מזמנו של הרבי. אבל ראיתי שכל כך רצית שאעשה זאת ולא רציתי לאכזב אותך. נכנסתי באמצע הלילה והרבי התחיל לדבר איתי על חיי והתעניין במעשיי. הרבי אמר לי: כל רגע זה נצח וצריך לייקר את הזמן. הביקור הזה אצל הרבי חולל באיש טלטלה אדירה. הוא נקשר לר' מאיר והתקרב לבוראו".

מסיפור על מקורו של ר' מאיר, ר' יאיר קופץ לסיפור אודות המשפיע של ר' מאיר עצמו. היה זה המשפיע האגדי רבי אלתר שמחובין זצ"ל שניהן כמשפיע בשיבת 'תורת אמת' הקדומה, ורבים משומעי לקחו היו לימים למשפיעים נודעי שם.

"ר' מאיר סיפר שפעם אחת נכנס ר' אלתר ל'יחידות' אצל אדמו"ר הרייז'צ' והרבי הורה לו: מהיום אתה לומד 'לקוטי תורה' עם כל ה'עיינים' של הצמח צדק בהערותיו. ואכן, ר' אלתר הפך לבקי באותיותיהם של תורה אור ולקוטי תורה עם כל מראי המקומות. ר' מאיר הבהיר, שלימוד בלי מראי מקומות כמוהו כקצף שעל פני המים. רק כשלומים ומעיינים בכל מראה-מקום ומעמיקים - זה מתחיל להיות לימוד.

"אגב, למרבה הצער, בתו של ר' מאיר התרחקה מדרכו של אביה. שאלתי פעם את ר' מאיר: איך קרה שיש לך בת שאינה שומרת תורה ומצוות? הוא ענה לי בכנות, ואני מספר זאת כי יש בכך מסר גם לימינו ולהורים שבינינו. הוא אמר לי: טעיתי. היא הייתה חוזרת הביתה מאוד מאוחר ואומרת שהייתה בחוגים שונים. יום אחד גיליתי שהיא לא הולכת לחוגים אלא הצטרפה לארגון הלח"י, וכששמעתי על כך הגבתי בכעס רב. זו הייתה טעות. אסור היה לי לפגוע בנערה בת 16.

"מעניין הדבר, שלימים הבת הזו הייתה קשורה אליו ביותר וביותר. לפני שר' מאיר נפטר, היא התקשרה אליי בבהילות וזירזה אותי להגיע אליו באמרה שאלו הרגעים האחרונים. ואכן, כחץ מקשת באתי יחד עם תלמיד נוסף. אמרנו למראשותיו וידיו, הוא שכב והחזיק את ידו בידה של בתו, ושניהם בכו בדמעות שליש. כך עלתה נשמתו השמימה. מעודי לא ראיתי קשר נפשי כזה".

עניניו של הרב יאיר לחות. כשהוא מדבר על דבר-מה, כל כולו בתוך ההווה הזאת עד כי קשה לנתק אותו ממנה. רגעים אחדים לאחר מכן ייטול שוב את הגיטרה לידו, ובחלל החדר תתפשט מנגינה ענוגה. אנעים זמירות ושירים אורגו. כי אליך נפשי תערוג. ■

הקשר העצמי שבין ישראל לקב"ה, קשר אל אב ובן - הביטוי לכך הוא בריקודים. דווקא הריקוד מבטא את השמחה ה'עצמית' הזו. כי הריקודים הם שמבטאים שמחה עצמית, שמחה פנימית. ואם לא מתחשק לך לרקוד?

לפעמים דרך הריקוד מעוררים את הראש. לפעמים צריך להתחיל מלמטה למעלה. כמו שהעולם אומר, "מה שלא נכנס דרך הראש, ייכנס דרך הרגליים". הרגליים הן שמרוממות את הראש.

מאה פירושים ב"אתה הראת"

כל זה קשור לסיפור על אדמו"ר הזקן ורבי מענדל מוויטבסק. הסיפור הוא שבני העיר קיבלוהו עליהם לרבי וצייתו לכל מוצא פיו. שנה אחת כשהגיע שמחת תורה וכל הקהל כולו כבר מילא את בית הכנסת, ר' מענדל נשאר סגור ומוסגר בחדרו ולא יצא ל'הקפות'. הגבאים הלכו לדפוק אצלו על הדלת. הוא חייב לצאת! יש חווה, ובחווה כתוב שהרבי צריך להגיד "אתה הראת"!

באותה שנה היה שם בבית הכנסת גם אדמו"ר הזקן. הוא ישב שם בצד, במערב. ניגשו אליו הגבאים ושאלו מה יהיה עם הרבי שלא רוצה לצאת ל'הקפות'...

שאל אותם אדמו"ר הזקן: "מה הטענה שלכם?". ענו לו: "יש לנו חווה עם הרבי והוא צריך לבוא ל'הקפות'!".

אמר להם אדמו"ר הזקן: "אם כך, אם הוא מפר את החווה, תזמינו אותו לדין תורה! ... ואני מוכן להיות הדיין".

הם אכן הלכו אל ר' מענדל והזמינו אותו לדין תורה. "אצל מי?" שאל אותם ר' מענדל. "אצל רבי שניאור זלמן", ענו. "ככה?", הוא אמר להם, "אליו? הנה אני הולך".

הדין הוא ש'נזקקים לתובע תחילה'. שאל אדמו"ר הזקן את הגבאים (הפעם בנוכחותו של ר' מענדל) "מה הטענה שלכם?". הם שטחו את טענתם, ואז פנה אדמו"ר הזקן לר' מענדל ושאל אותו: "נו, מה יש לך לענות על כך?".

אמר ר' מענדל לאדמו"ר הזקן שהתגלו לו מאה פירושים חדשים ב"אתה הראת", אבל ההבנה שלהם עוד לא מספיק בהירה אצלו; ולכן כל עוד הוא לא מבין היטב את כל מאה הפירושים, אין הוא מסוגל לגשת ל'הקפות'!

אומר לו אדמו"ר הזקן: "הפסדת בדין! ובלשון הגמרא: איבעית אימא סברא, ואיבעית אימא מפני מעשה שהיה".

מה זה "מצד הסברא"? שאל אדמו"ר הזקן ומיד גם השיב, "אתה אומר שהתגלו לך מאה פירושים ב'אתה הראת'. הרי סדר הדברים שאדם רואה את האופק מרחוק, וכשהוא מתקרב אל הנקודה שאותה הוא ראה קודם לכן ממרחק, האופק שב ומתרחק ממנו לנקודה רחוקה עוד יותר. ממילא, ברגע שאתה תשיג ותבין היטב את כל מאה הפירושים החדשים, יתגלו לך עוד פירושים... שהלא אלוקות היא אין סוף והתורה היא אין סופית, ונמצא שלא תוכל אף פעם לגשת ל'הקפות'... זה מצד הסברא".

המשיך אדמו"ר הזקן ואמר:

"ואיבעית אימא, הפסדת בדין מצד מעשה שהיה. ובכן, היו פעם זוג זקנים שהתגוררו בבקתה בתחתית ההר. וכל שנה כל הבוץ מההר היה יורד היישר אל תוך הבית שלהם. הם הגיעו למסקנה שעליהם להגביה את הבית שלהם למקום גבוה יותר. ובאמת הם הגביהו את הבית שלהם למעלה. ואז הם הגביהו אותו עוד יותר למעלה. הרי הם היו זקנים ואי אפשר לעלות בבית אחת את כל ההר...

"באחד הימים הבעל מרים את עיניו אל פסגת ההר ורואה שהיא עדיין רחוקה מאוד. הוא החל לבכות. שואלת אותו רעייתו, 'מדוע אתה בוכה?'. והוא עונה לה: 'תראי איך על אף כל המאמצים שעשינו, אנחנו עדיין כל כך רחוקים מהפסגה!'. אומרת לו הרעיה, 'מהבוץ יצאנו? ברוך ה'! תודה לה'!".

"כך גם אנחנו", סיכם ואמר אדמו"ר הזקן לר' מענדל מוויטבסק. "נכון אמנם שיש עוד הרבה פירושים ומדרגות ב'הקפות' שעוד לא השגנו, אבל היה ראש השנה, ועשרת ימי תשובה, ויום הכיפורים, וחג הסוכות; מהבוץ יצאנו? - אפשר ללכת ל'הקפות'!" ■

